Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ. БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 268 (16791) | 1984 оной ноябриин 22, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

ЭРТЭЭНҺЭЭ БЭЛДЭХЭДЭ НАЙДАМТАЙ

Хайшаашье харахада хүбэндэл сагаан саһаар хушагдаһан талангаймнай поли сайран хабтайжа, ойро тойрон дахяад абяагүй хон-жэн болошобо. Түхэреэн жэлэй туршада бу-арга шадабаряараа оролдожо ургуулһан ургасаяа гээлтэ гологогүйгөөр сүм хуряажа амбаарлаһан механизаторнууд, шашаднай даалгагдаһан машина, техникээ шорой шабар-, һолоомо мэхинэһээ сэбэрлэжэ, нарин нягтаар хадагалам-та табиба. Тиин мүнөө ажахынуудай механизаторнууд ерэ-жэлдэ ороохо тарянай, тэжээлэй ургамалнуудай тогтуу-ай баян ургаса заабол ургуулхын тула горитойхон бэлэд-хэжэ захаланхай. Тусхайлбал, механизаторнууд, комбай-нууд, заһабарилагшад эдэ үдэрнүүдтэ тракторнуудаа, комбайнуудаа болон тарилга хэхэ, газар элдүүрилхэ, таряа-сабшалангаа үһалха бүхы машинануудаа түгэс бэлдэхээр гүй ажаллана. Мүнөө республикымнай колхоз, совхозуу-заһабарилгын мастерскойнуудта, комбайнуудай депо-удта, техническэ хангалга хэлэг пунктнуудта заһабарилгын дэлмэри улам эршэдэжэ, бригада, звенонуудай, механиза-нуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэг-.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй хабарай та-гада хабаадуулагдаха бүхы машина, техникэ саг болзор-түгэс заһабарилжа бэлэн болгохоор Загарайн, Хориин оной механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэ-гшэд шэнэ үүсхэл гаргаба.

Республика доторoo үүсхэл гаргагшад тарилга хэхэ, мүн га-элдүүрилхэ, үһалха бүхы машинануудаа шэнэ жэлэй эхин тор түгэс заһабарилжа бэлдэхээр зорилго хараалһан. Тиихэдэ энэ үе болотор ороохо таряанайнгаа комбай-дай 65—70 процентыень бэлэн болгохо уялга абанхай. сагдагша районуудай ажахынуудай заһабарилагшад ап-иин 1 болотор тракторнуудайнгаа 92—93 процентыень, маркын тракторнуудайнгаа 95—97 процентыень заһа-хаар хараална. Эртээнһээ заһабарилагдаһан машина, никын найдамтайгаар ашаглагдадаг байһыень ойлгожо, лүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан үүсхэлшэдэй ехэ һайшаамаар. Мүнөө республика доторнай һайн заншалта үүсхэл гаргаһан коллективүүд олошорно. үүсхэлшэд ажахынуудай бүхы механизаторнуудые маши-техникэ заһабарилжа бэлдэхэ хүдэлмэреэ түгэс һайн ша-тайгаар ябуулхыень уряална. Тиихэдээ ажалдаа түрүү онол, дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэһээ гадна заһабарил-үнэтэй сэнтэй материалнуудые алмаха, ажалайнгаа бүтээ-эрид дээшэлүүлхэ, мүн заһабарилгаяа унжагайруулангүй болзорто үнгэргэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Республика доторнай машина, техникээ эртээнһээ най-тайгаар заһабарижа, бүтээсэтэйгээр ашагладаг звено, гада, ажахынууд үсөөн бэшэ. Жэшээлбэл, ажалаа хамтын гурэмаар эмхидхэһэн Мухар-Шэбэрэй районой колхозой В. С. Ивановой, Хяагтын районой Ранжуро-нэрэмжэтэ колхозой В. Т. Носовой бригаданууд гектарай зэргээр 16,5 центнер ургаса хуряагаа. Тиихэдэ байгша гектар бүриһөө 18—19,7 центнер таряа суглуулһан Бар-районой Хилганын, Уланай колхозуудай механизатор-илалта онсо тэмдэглэмээр. Эдэ бригаданууд, ажа-удай механизаторнууд нёдондо намар-үбэлэй сагта ха-тарилгада, мүн намартаа ургаса хуряалгада хабаадуу-бүхы машина, техникээ, комбайнуудаа һайн шанар-бэлэн болгоһон байна. Энээнэй ашаар үнгэрһэн хабар улирилай хэды таарамжагүйшье һаань, тарилгань агро-техническэ һайн хаха сагта эрхим шанартайгаар ябуулагдаа. Удаань тарилгаяа харууһалха хүдэлмэринь саг болзор-үнгэргэгдөө. Машина, техникын найдамтайгаар заһабари-дэ түсэбөөр хараалагдаһан бүхы ажалаа учжагай-гүй ябуулжа баян ургаса ургуулаа ха юм. Намартаа ургасаяа хуряахадаа саг болзортоо түгэс бэлдэгдэһэн комбайнуудаа һаадгүйгөөр, бүтээсэтэйгээр хүдэлгэжэ, ехэхэн илалта түйлаба.

Эрдэм, техникын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан мүнөө машина, техникээр хүсэд хангагдаһан хүдөө ажахын предприяти, колхоз, совхозуудта заһабарилгын хүдэлмэриие эмхидхэжэ хурданаар ябуулха эрилтэ улам шангаар гана. Ушарынь хадаа даалгагдаһан машина, техникээ, тон түхеэрэлгэнүүдээ һайнаар заһабарижа, бүтээсэтэй-, һаадгүйгөөр ашаглажа шадаагүй һаа, ороохо тарянай, тэжээлэй баян ургаса, һүн, мяхан, нооһон, үндэгэн хэ-мэшье абтахагүй бшуу. Тиимэһээ партиин ЦК-гай Гене-ральна секретарь К. У. Черненко КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленум дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэхэдээ, «Мүн хаба-тарилгын хүдэлмэринүүдтэ али бүхы бэлэдхэлые үндэр шэндэ ябуулха хэрэгтэй болоно» гэжэ тэмдэглэһэн байна. Ороной эдеэ хоолой нөөсэнүүдые тогтууритайгаар ехэ бол-зорилгоор Мелиорациин, шанаржуулагдаһан газарые ашаглалгын, ашаг үрые дээшэлүүлгын удаан болзорой про-граммын абтаад байһан мүнөө сагта машина, техникэ заһа-барилагшадай харюусалга улам дээшэлэнхэй. Тодорхойлбол, ажахынуудай механизаторнууд, инженерно-техническэ хү-дэлмэрилэгшэд намар-үбэлэй сагта гансашье хабарай та-рилгын бэшэ, мүн ургаса хуряалгын, газар үһалха машина, техникэ, комплексно оньһон түхеэрэлгэнүүдые сүм заһаба-рижа бэлдэхэ уялгатай.

Бүхы юумээ эртээнһээ бэлдэһэн ажахынуудай заабол илалта түйладаг байһаниинь олондо мэдээжэ. Тиин зарим ажахынууд, бригаданууд заһабарилгын хүдэлмэридэ хангал-гүйгөөр хандажа, саг болзорыень хойшолуулжа, ехэхэн хохидолдо ороно. Үнгэрэгшэ хабар Зэдын, Яруунын, Улаан-Үдын районуудай зарим ажахынууд машина, техникээ за-һабарилжа бэлэн болгохо талаар нилээд дутагдалтай байһа-ень элирүүлэгдээ һэн. Тодорхойлбол, дурсагдагша районуудай колхоз, совхозуудта тарилгын болон газар элдүү-рилгын олон машина бэлэн болгогдоогүй дээрэһээ хабарай ажалай хүдэлмэридэ хэрэглэгдээгүй. Иимэ дутагдал мү-нөө дабтагдаха ёһогүй. Республикын Госкомсельхозтехникын, хүдөө ажахын министерствын, «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэ-лэй, районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэ-рилэгшэд, мэргэжэлтэд машина, техникэ заһабарилха хү-дэлмэри һайнаар эмхидхэжэ ябуулха, шанарыень дээшэлүүл-хэ талаар онсо харюусалгатай байха болоно.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани дээрэ партиин ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко дэл-гэрэнгы үгэ хэлэхэдээ, «Эрдэм ба техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлгэ манай үе сагта ашаг үрэ-тэй хүгжэлтын үндэһэ һуури гэжэ мэдээтэй бшуу» гэжэ то-доруйлоо.

Ерээдүйн хабарай хүдэлмэридэ бүхы машина, техникээ тү-гэс заһабарилжа бэлэн болгохо гээшэ ажахынуудай, Госком-сельхозтехникын предприятинуудай слесарь-заһабарилагша-дай, механизаторнуудай, инженерно албанай бүхы хүдэлмэ-рилэгшэдэй хойшолуулашагүй зорилго мүн.

Нүхэр ЗИМЯНИН Михаил Васильевичта

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет Таниие, Михаил Васильевич, 70 наһанайтнай ойгоор халуунаар амаршална.

Совет арадай аша туһада, манай орон дотор коммунизмын илан мандахын аша туһада ута наһа наһалхыетнай, элүүр энхэ ябахыетнай, саашадаа үрэ түгэсөөр ажаллахыетнай Танда хүсэнэбди.

КПСС-эй Центральна Комитет | СССР-эй Верховно Соведэй Президиум | СССР-эй Министрнүүдэй Совет

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

НҮХЭР М. В. ЗИМЯНИНИИЕ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР ШАГНАХА ТУХАЙ

Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр Зимянин Михаил Васильевичые Ленинэй орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ЧЕРНЕНКО.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1984 оной ноябриин 20.

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ОБЛСОВПРОФТО БОЛОН ВЛКСМ-эй ОБКОМДО

1984 ОНДО КУКУРУЗА ТАРИЖА, БАЯН УРГАСА ХУРЯАХА ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭХЫН ТҮЛӨӨ РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ КУКУРУЗАШАДАЙ ЗВЕНОНУУДАЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облсовпроф, ВЛКСМ-эй обком 1984 ондо кукуруза тарижа баян ургаса хуряаха түсэбөө дүүргэхын түлөө республикын колхоз, совхозуудай кукурузашадай звенонуудай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, тогтоол абаа.

Кукурузашадай социалис мүрысөөндэ Бэшүүрэй районой Хёлгын совхозой В. М. Баженовэй, Хяагтын районой «Родина» колхозой Г. Г. Дампиловай, Зэдын районой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой Ж. Ж. Галсановай, Мухар-Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхозой Ф. П. Родионовой, Улаан-Үдын районой «8-ое марта» колхозой Л. Г. Мокровой, Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Р. У. Раднаевай, Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой М. Н. Хамуевай, Буряадай туршалгын-мелиоративна станциин туршалга-үйлэдбэриин ажахын А. С. Кулаковой, Захааминай районой Михайловкын совхозой В. Д. Корнаковой, Баргажанай районой Бодоной совхозой А. Ф. Поповой хүтэлбэрилдэг звенонууд онсо шалгаржа, эрхимлэһэндэ тоологдожо, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар, мүнгэн шангаар урмашуулагдаха болобо.

1984 ОНДО ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЭ ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭХЭ, МҮН ШАНАРЫЕНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА ТАЛААР КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ, ГҮРЭНЭЙ БУСАД АЖАХЫНУУДАЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облсовпроф, ВЛКСМ-эй обком 1984 ондо тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэхэ, мүн шанарыень һайжаруулха талаар колхоз, совхозуудай, гүрэнэй бусад ажахынуудай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, тогтоол абаба.

Бүхы зүйлэй үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 168 процент, сенаж—108, силос—101, ногооной һайн шанартай витаминтай гурил гаргаха даабаряа 146 процент дүүргэжэ, 1983 онойхитой сасуулхада, бүхы зүйлэй үбһэ тэжээл бэлэдхэлгээ 6 процентээр, сенаж—29, силос—41, ногооной витаминтай гурил 24 процентээр дээшэлүүлһэн Хэжэнгын районой Могсохоной совхоздо түрүү һуури олгогдожо, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг 600 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шангайгаар барюулагдаха болобо. Тус ажахыда условно мал бүхэндэ 12,7 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл бэлэдхэгдэһэн байна.

Хоёрдохи һуурие Түнхэнэй районой Саянай совхоз ээлжэ, 400 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэхэнь. Дурсагдагша ажахы бүхы зүйлэй үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө 152 процент, сенаж—108, силос—110, ногооной витаминтай гурил эрхим шанартайгаар гаргаха даабаряа 131 процент бэелүүлжэ, 1983 онойхидо орходоо бүхы зүйлэй үбһэ бэлэдхэлгээ 19, сенаж—4, ногооной витаминтай гурил 13 процентээр нэмээһэн байна. Мүн условно мал бүхэндөө 11,4 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл суглуулан абанхай.

Кабанскын районой Хандалиин совхоз гурбадахи һууридa гаража, 300 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэхэ болобо. Тус ажахы бүхы зүйлэй үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө 114 процент, сенаж—108, силос—114, ногооной витаминтай гурил һайн шанартайгаар үйлэдбэрилхэ даабаряа 110 процент дүүргэжэ, 1983 онойхитой сасуулбал, бүхы зүйлэй үбһэ бэлэдхэлгээ —5, сенаж—1, ногооной витаминтай гурил 2 процентээр дээшэлүүлжэ, условно мал бүхэндөө 11,9 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл хуряаһан байна.

Тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэхэ, мүн шанарыень һайжаруулха талаар Хойто-Байгалай районой «Северный» совхозой хэһэн хүдэлмэри һайшаан тэмдэглэгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: УЛААН-ҮДЫН ВАГОННО ДЕПОГОЙ РЕГЕНЕРАЦИИН ЦЕХЭЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИИН БЮРОГОЙ ГЭШҮҮН НИНА КОНСТАНТИНОВНА ЗАГУЗИНА КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ ЗАСЕДАНИ ДЭЭРЭ НҮХЭР К. У. ЧЕРНЕНКЫН ХЭЛЭҺЭН ДЭЛГЭРЭНГЫ ҮГЭ НҮХЭДТЭЕЭ ҺОНИРХОН УНШАЖА БАЙНА.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ПАРТИЙНА ХИНАГШАДАЙ ҮНДЭР УЯЛГА

Союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомуудай, обкомуудай, окружкомуудай, зарим горкомуудай дэргэдэхи партийна комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Политоргануудай дэргэдэхи парткомиссинуудай харюусалгата секретарьнарай зүблөөн ноябриин 19—20-до КПСС-эй Центральна Комитедтэ болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна Хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев партийна ба гүрэнэй журамые саашадань бэхижүүлхэ, коммунис ёһо заншалые хазагайруулгануудтай тэмсэлые шангадхаха хүдэлмэри болон тэдэниие шалгадаг партийна хиналтын органуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэл хээ.

Партиин экономическа ба социальна политикын гол шухала асуудалнууд, КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй табиһан зорилгонууд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын зохёолнууд болон хэлэһэн үгэнүүд соохи, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1985 оной гүрэнэй түсэбые, СССР-эй Гүрэнэй бюджедые баталха тухай асуудалые хаража үзэхэ үедөө тэрэнэй хэлэһэн үгэ дотор тодорхойлогдоһон заабари зүбшэлнүүд, тобшолонууд элидхэл соо үргэнөөр харуулагдаһан байна.

Ажахын ба соёлой байгуулалтын зорилгонуудай үргэн ехэ хэмжээн, орёо хүшэр байлга кадрнуудые шэлэжэ олоод, таарулан табиха, хүмүүжүүлхэ хэрэгые саашадань наринжуулан һайжаруулха, В. И. Ленинэй һурган зааһанай ёһоор, партиин эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын бүхы ажал ябуулгын таһаршагүй хубинь болодог хиналтые али болохоор һайжаруулха, гүйсэдхэлые шалгаха эрилтэ табина гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна Хиналтын Комитет, союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомуудай, обкомуудай, окружкомуудай, горкомуудай, райкомуудай, мүн райкомуудай эрхэтэй партийна комитедүүдэй дэргэдэхи партийна комиссинууд хиналта хэхэ, гүйсэдхэлые шалгаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. КПСС-эй Программын болон Уставай эрилтэнүүдые, партийна ба гүрэнэй журамые хэлбэришэгүйгөөр сахихын түлөө, парти, правительствын шиидхэбэринүүдые заабол бэелүүлхын түлөө хинаха гээшэ тэдэнэй ажал ябуулгада улам бүри онсо шэнжэтэй болоно.

Партийна комиссинуудай ажал ябуулгые эдэбхижүүлгэ, тэрэнэй ашаг үрые улам дээшэлүүлгэ хадаа хүдэлмэреэрнь саг үргэлжэ һонирходог, тэдэнэртэ туһалдаг, дэмжэдэг партийна комитедүүдэй хүтэлбэрилгын хэмжээнэй улам дээшэлжэ байлгын үрэ дүн болоно гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдээ.

Партийна хиналта политическэ шэнжэ шанартай байна, партийна хинагшадта тодорхой замыень заана, ниитэ-партийна, ниитэ-гүрэнэй аша туһын хараа бодолтойгоор хиналта эмхидхэхэ коммунис ёһо заншалда, ажабайдалай совет түхэл шэнжын үнэтэ баялигуудта зүрюу харша бүхы юумые элишэлэн усадхаха арга олгодог байһыень гүнзэгыгөөр ойлгохо ёһотойбди.

Мүнөө хиналтын хүдэлмэри түсэблэлгын бата бэхи үндэһэ һуури дээрэ ябуулагдана. Партийна комиссинуудай эдэбхитэд олошоруулагдаа. Һэргылэмжын хүдэлмэридэ, тэдэнэй ажал ябуулгые олониитэдэ мэдээсэжэ байлгада ехэ анхарал хандуулагдана. Энээнэй ашаар гүйсэдхэлэй гуримые хазагайруулгые, хуулиин эрилтэнүүдһээ, сэдьхэл бодолой ёһо гуримуудһаа хадуурагые уридшалан һэргылхэ үргэн ехэ арга боломжонууд нээгдэнэ.

Һүүлэй үедэ партийна хиналтын органуудай үнгэргэһэн шалгалтанууд ехэ хэмжээнтэй, комплексно шэнжэтэй болоо. Эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхаха, продукциин шанарые һайжаруулха, доторой нөөсэнүүдые бүрин хүсэдөөр хэрэглэхэ, материальна болон ажалай нөөсэнүүдые гамтайгаар гаргашалха, продукци эльгээхэ талаар хэлсээтэ уялганууд, түсэбэй журамые наринаар сахиха хэмжээ ябуулганууд үе-үе болоод хинагдадаг байгаа.

Партийна комиссинуудай хүдэлмэридэ бии болоһон дүй дүршэл тухай һанамжаяа халан абалсаһан байна. КПСС-эй райкомууд болон горкомуудай дэргэдэхи партийна комиссинуудай бүридэлдэ партийна комитедүүдэй гэшүүдые, партиин ветерануудые, мэргэжэлтэдые, үйлэдбэриин түрүүшүүлые оруулжа, бэхижүүлхэ дурадхалнууд хэлэгдээ.

КПСС-эй Омско обкомой нэгэдэхи секретарь С. И. Манякин, Украинын Компартиин ЦК-гай дэргэдэхи Партийна Хиналтын комиссиин түрүүлэгшэ А. П. Ботвин, партийна комиссинуудай түрүүлэгшэнэр: КПСС-эй Московско горкомой дэргэдэхи — К. С. Бучин, КПСС-эй Ленинградай обкомой дэргэдэхи — Г. Д. Смаглиенко, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай дэргэдэхи — И. М. Бут-Гусаим болон бусад зүблөөн дээрэ үгэ хэлэбэ.

Партийна хиналтын органуудай хүтэлбэрилэгшэд эмхидхэл, гурим, журам саашадань һайжаруулха зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө ба эрдэм мэдэсээ үгэхэ, арбан нэгэдэхи табан жэлые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ горитой хубитаяа оруулха юм гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедые, ЦК-гай Политбюрое, нүхэр К. У. Черненкые найдуулба.

КПСС-эй ЦК-гай, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна Хиналтын комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай, СССР-эй болон РСФСР-эй арадай хиналтын комитедүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОНОЙ СУУЛГЫН ДУНДА ҺУРГУУЛИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Залуу үетэниие һургаха, коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө байгуулагдаһаар 125 жэлэйнь ойтой дашарамдуулан, Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын дунда һургуулиие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн П. ШОБОГОРОВ.

Улаан-Үдэ. Соведүүдэй байшан,
1984 оной ноябриин 14.

* * *

ШАГНАЛ

Арадай гэгээрэлэй талаар габьяатай байһанайнь түлөө Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын дунда һургуулиин багша Клавдия Гавриловна Сотинада Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

Залуу үетэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ талаар түйлаһан амжалтануудайнь түлөө һургуулиин байгуулагдаһаар 125 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын дунда һургуулиин багша Светлана Бальжиновна Цыбикжаповае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

БҮХЭСОЮЗНА СЕМИНАР

Бүхы хүдэлмэреэ эхинһээчь эсэс хүрэтэр бригадна гуримаар бэелүүлгын арга онол барилгын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ шухала нүхэсэл болонхой. Барилгын хүдэлмэридэ хабаадагшадай ажал хэрэгые (завод —бүридүүлгэ — транспорт —барилга гэһэн технологическа лини) бригадна ажахын тоосоондо оруулха талаар ехэ оролдолго гаргагдажа байна. Ноябриин 20-до Москвада нээгдэһэн бүхэсоюзна семинар дээрэ түрүү арга онолые саашадань наринжуулан һайжаруулгын, дэлгэрүүлгын харгы замууд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

КПСС-эй XXVI съездын, партиин Центральна Комитедэй удаадахи Пленумүүдэй материалнууд соо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ дотор бригадна ажахын тоосооной онол аргада онсо үүргэ үгтэһэн байна гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

Нёдондо жэл 93 мянга гаран барилгын коллектив гэхэ үү, али 1,5 миллионһоо дээшэ хүн бригадна ба ажалаа эхинһээнь эсэс хүрэтэр поточно подрядай аргаар эмхидхэжэ, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин бүхы хэмжээнэй 45 процентые бэелүүлһэн байгаа. Ажахын тоосооной бригаданuудта ажалай бүтээсэ һалбариин дундуур хэмжээнһээ 31 процентээр дээшээ байна. Тэдэнэр 6600 миллион түхэриг алмаа, байрын гэрнүүдые бариха болзорые 2,4 процентээр хороогоо. Энэ табан жэлэй һүүл багта, арбан хоёрдохи табан жэлдэ ажалай эмхидхэлэй энэ түхэл шэнжые улам үргэдхэхөөр хараална.

Зүгөөр имагтал зарим нэгэн бригаданuудые подрядта оруулалга тогтууритай һайн эсэсэй үрэ дүнгүүдые түйлаха арга олгодоггүй байна. Эгээл тиимэһээ мүнөө тэрэнэй эгээл дээдэ түхэл шэнжые — бүхы хүдэлмэреэ эхинһээнь эсэс хүрэтэр подрядна аргаар бэелүүлгые хаа хаанагүй нэбтэрүүлхэ асуудал байна.

(ТАСС).

АЖАЛАЙ ҮҮСХЭЛ ЭДЭБХИИЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Ороной профсоюзай эдэбхитэдэй суглаан ноябриин 20-до Москвада болоно, КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ, Пленум дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ соохи заабари зүбшэлнүүдтэ, тобшололнуудта үндэһэлэн, профсоюзай организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй баталан абаһан Газар тарялангые шанаржуулан һайжаруулха удаан болзорой программые бэелүүлхын, шанаржуулан һайжаруулагдаһан талмай дээрэһээ үндэр баян, тогтууритай һайн ургаса абахын, уһанай ажахын барилгын түсэбүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ ажалша коллективүүдые элсүүлэн хабаадуулха гээшэ профсоюзай бүхы организацинуудай гол зорилго болоно гэжэ элидхэлшэ — ВЦСПС-эй секретарь С. В. Козлова, үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна.

Уһалууриин ба хатаагдаһан газарые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын түлөө колхоз, совхозой мүрысөөн һайнаар эмхидхэхэ гээшэ профсоюзуудай түбхын түрүүшын шухала хэрэг болохо ёһотой гэжэ тэмдэглэгдээ. Эсэсэй эрхим үрэ дүнгүүдые түйлахын тула ажалай түлбэриин аккордно-шангай гуримые, ажахын тоосоое үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, шадамараар хэрэглэхэ шухала. Шанаржуулан һайжаруулагдаһан бүхы газар тарялангые подрядна коллективүүдтэ даалгаха хэрэгтэй.

Мелиоративна барилгада, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ эрдэм-техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын, түрүү дүй дүршэлэй түйлалта нэбтэрүүлгые түргэдхэхэ хэрэгтэ профсоюзууд саг үргэлжын анхаралаа хандуулха зэргэтэй. Ажалша коллектив бүхэнэй хоёр үдэрэй туршада алмаһан материалаараа, түүхэй эдээрээ, түлишөөрөө хүдэлхэ, түсэбһөө гадуур алмалта арьбалалтын фонд бии болгохо арга олгоһон эрхэ байдал байгуулхые ажахын органуудтай хамта профсоюзууд оролдохо ёһотой.

Мелиоративна барилганууд-та спортын түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые, аргалуулгын болон амаралтын путевконуудые, библиотекэнүүдтэнь номуудые жэл бүри нэмэжэ үгэхэ тухай ВЦСПС-эй шиидхэбэриие суглаанда хабаадагшад һайшаалтайгаар угтаба. Мелиораторнуудта, мүн шанаржуулагдаһан газарые колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ байрын гэрнүүдые, һургуулинуудые, һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаануудые, соёлой-ажаһуудалай объектнүүдые саг болзор соонь барижа, ашаглалгада оруулалгын хойноһоо хиналта шангадхагдаха байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1985 оной гүрэнэй түсэбэй, СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй проектнүүдые зүбшөөн хэлсэхэ үедэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын үгэһэн программна захяа заабаринуудые профсоюзай эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшад халуунаар һайшаагаад, гүрэнэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхын, ажалдаа үндэр ехэ амжалтануудые түйлажа, ленинскэ Коммунис партиин XXVII съездые угтахын түлөө социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаха тухай КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой уряае дэмжэбэ.

ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ С. А. Шалаев профсоюзай эдэбхитэдэй суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай Хүдөө ажахын ба эдеэ хоолой промышленностиин таһагые даагшын орлогшо С. В. Засухин, СССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министр Н. Ф. Васильев суглаанай хүдэлмэридэ хабаадаа.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ҮҮСХЭЛ ГАРГАГШАДАЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

Үйлэдбэри дээрэхи бии байгаа арга боломжонуудые hайса шэнжэлжэ үзөөд байхадаа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабариие дүрбэн жэлэй туршада дүүргэхэ, барилгын бүхы объектнүүдые саг болзортонь эрхим сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушааха гэhэн үүсхэл барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын худэлмэришэд гаргаа бэлэй. Манай «Нижнеангарсктрансстрой» трестын, мүн Буряадай участогай бусад худэлмэрилэгшэд энэ үүсхэлыень бүгэдөөрэн дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэhэн уялга абаа hэн. Тэрэнээ үнэн сэхэ ажалаараа бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байнхай.

Барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын коллектив Лена мүрэнэй эрьеhээ эхилжэ, БАМ-ай барилгада оролсоhон юм. Эдэнэр «Звездный», Улькан, Кунерма поселогуудые Эрхүүгэй участогта барилсаа hэн. 1977 ондо тус поездынхид Байгалай хойто эрьедэ буужа, Северобайкальск городой үндэhэ hуури табилсажа захалаа. Эндэ байрын гэрнүүдые, столово, магазин, котельнэнүүдые, промышленна томо томо объектнүүдые Байгалай хойто эрьедэ бодхоожо, hара, квартал, жэл бүриин даабариие үлүүлжэ, Буряадай участогай барилгашадай дундаhаа шалгардаг байhаниинь мэдээжэ. Ажалша энэ түрүү коллективтэ Байгалай хадануудhаа Витим хүрэтэр 526 километр зайда түмэр харгын рельс табиха эгээл харюусалгатай худэлмэри даалгагдаба.

1978 оной август hарада эдэнэр Байгалай хадануудай хоорондуур түмэр харгын рельс табижа эхилээ. 1978 оной октябриин 29-дэ ашаанай поезд Буряад ороной хойто хилэ дээрэ хүрэжэ ерээ бэлэй. Энэ үдэрhөө хойшо барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын худэлмэришэд түмэр харгын рельс табижа захалба. Рельснүүдые шпалада бүхэлэн хадаха оньhожоруулагдамал бааза эндэ байгуулагдаа. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Новокузнецкын металлургическа комбинадай, Тайшедэй шпала гаргадаг заводой коллективүүдтэй тэдэнэр нягта холбоо барисаа байгуулаа.

Залуу түрүү худэлмэришэдые эгээл харюусалгатай участогуудта табиба. ВЛКСМ-эй XVII съездын нэрэмжэтэ отрядай гэшүүн В. П. Бритиков рельснүүдые шпалада холбон хадаха участогта бригадираар томилогдобо. Коммунист А. В. Бондарь рельснүүдые газар дээрэ холбон табиха бригадые хүтэлбэрилхэ этигэл найдабарида хүртөө hэн. Барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын захиргаан, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд худэлмэришэдэйнгөө бэлиг шадабариие ехэл зүбөөр тодорхойлжо шададаг, тэдэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг гээшэ. В. П. Бритиков зургаан жэлэй туршада 60 хүнhөө бүридэhэн коллективые хүтэлбэрилнэ. Бригадынь гэшүүд нормоёо хододоо үлүүлжэ, Амар тээшэ зурыха харгын рельснүүдые табиха хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулалсаа. А. В. Бондариин коллектив Байгалай эрьеын, Хойто-Муяын хадануудые алас дабаhан рельснүүдые холбон табиха даабаряа хододоо үлүүлжэ, габшагай ажалаараа Эхэ орон доторoo суурхаба бшуу. Эдэнэр даабаряа болзорhоонь холо урид дүүргээд, Шэтын областиин участогай барилгашадта туhалалсан, 70 километр рельс табиба. Тиигэжэ БАМ-ай hүүлшын «алтан залгалга» холбохо болзорые эрид хорооохо хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулhан байна.

Худэлмэришэдэй hанал сэдьхэлhээ, хүсэл эрмэлзэлhээ, бэлиг шадабариhаа хамаг юумэн дулдыдадаг гэхэдэ буруу юумэниинь үгы. Түрүүшын 1979 ондо Буряадай участогта рельс табижа эхилхэдэмнай, олон бэрхэшээлнүүд угтаа бэлэй. Дүй дүршэлшье багадаха, рельс, шпала дуталдаха. Хүүргэнүүдые баригшад, түмэр харгын далан бэлдэгшэд hанаhанда хүрэмөөр худэлхэгүй. Барилгын эдэ олон эмхинүүдэй коллективүүд хоорондоо ехэ холбоо барисаатайгаар худэлхэ ёhотой ха юм даа. Эдэниие залан шууд, нэгэ эрмэлзэлтэйгээр худэлгэхын тула юу хэхэ хэрэгтэй гээшэб? Энэ асуудал худэлмэришэдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй hанал бодолые нилээд лэ хүлгүүлhэн байгаа. Тэрэниие зүб тээшэнь шиидхэхын тула унтаншьегүй хонохо ушарнууд үзэгдөө hааб даа.

Барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын начальник, бэлигтэй инженер коммунист В. А. Скарга hонирхолтой дурадхалнуудые хододоо оруулдаг, худэлмэриез шадамараар хүтэлбэрилдэг хүн. Энэ хүтэлбэрилэгшэ «Худэлмэриин эстафетэ» гэhэн уряатай худэлөөе дэлгэрүүлэе гэhэн дурадхал оруулаа. Хүүргэ баригшад, түмэр замай далан бэлдэгшэд, завод болон комбинадуудай коллективүүд хоорондын социалис мүрысөөнэй хэлсээ баталдаг, тэрэнэй дүүргэлтые шалгалсадаг, бэе бэедээ ябалсадаг, али болохоор туhалалсадаг болобо. «Худэлмэриин эстафетэ» гэhэн худэлөөндэ олон коллективүүд хабаадалсажа эхилээ. Бидэ рельс болон шпала, цемент, оньhон техникэ, запчастьнуудые дутамаггүйгөөр абадаг болообди. В. А. Скаргагай оруулhан дурадхал үргэнөөр дэмжэгдэжэ, БАМ-ай барилгые түргэнөөр, шанар hайнтайгаар хэхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлhэн байна. Барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын хүтэлбэрилэгшэд, худэлмэришэд шэнэ онол арга, оньhон техникэ үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ, барилгын өөрын үнэ сэнгые хямдаруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар бага бэшэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээ, бэелүүлhээршье.

Эдэбхи эрмэлзэлтэйгээр лэ худэлжэ байhанайнгаа ашаар тус коллектив түмэр харгын рельс табиха даабариие болзорhоонь урид дүүргээ. Северобайкальск городто промышленна объектнүүдые, байрын гэрнүүдые ашаглалгада тушааха даабариие сүм дүүргэжэ, эрхим сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушаажа байна. Тус поездын коллектив байгша ондо барилга хэхэ даабаряа сентябриин 1-дэ дүүргэhэн тухайгаа элидхэбэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэн жэлэй даабариие июлиин 1-дэ бэелүүлhэн солотой.

Түрүү энэ коллективэй гаргаhан үүсхэлые дэмжэhэн бусадшье поезднуудай коллективүүд муу бэшэ үрэ дүн туйлана гэжэ хэлэмээр. Барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын коллектив локомотивна, вагонно депонуудай томо корпусуудые Северобайкальск городто бодхоожо байна. Эдэнэр байрын гэрнүүдые, столово, магазин, саад, ясли барижа, заагдаhан болзор соонь ашаглалгада тушаагаа. Нижнеангарскын аэропортын талмайе түмэр-бетоноор хушажа үрдибэ. Северобайкальскhаа Холодный поселок хүрэтэрхи авто-харгые асфальтаар хушаха худэлмэри эртүүр дүүргэгдээ. Тус поездын коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ барилга хэхэ даабаряа найман hарын туршада бэелүүлhэн солотой,

— Бидэ хэгдэжэ байгаа бүхы ажалайнгаа 60 процентые имагтал бригадна подрядай гуримаар дүүргэнэбди. «Худэлмэриин эстафетэ» гэhэн худэлөөндэ хабаадалсанабди. Түрүү коллективүүдэй гаргаhан үүсхэлнүүдые дэмжэн, шэнэ онол аргануудые хэрэглэhэнэй ашаар даабаряа үлүүлнэбди,— гэжэ барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын начальник залуу инженер А. Д. Антонов мэдүүлнэ.

Буряадай участогай эгээл зүүн захада барилга хэдэг 670-дахи поездын коллектив социалис мүрысөөндэ мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, жэлэй эхинhээ хойшо ехэ хэмжээнэй барилга хээ. Эдэнэр Буряадай участок дээрэ түмэр харгы бариха даабари болзорhоонь холо урид дүүргэхэ тэмсэлдэ хубитаяа мүн лэ ехээр оруулаа гэжэ магтаха шухала.

— Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабариие болзорhоонь урид бэелүүлжэ, БАМ дээрэ баригдажа байгаа бүхы объектнүүдые ашаглалгада тушаахабди, — гэжэ барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын начальник А. А. Мезенцев хөөрөө hэн.

Манай «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилгын бэшэшье олон эмхинүүдэй коллективүүд хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажаллажа, КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө эрид шууд тэмсэжэ байна. Барилга-хабсаралгын 575-дахи, 572-дохи, 651-дэхи поезднуудай, заhабарилгын-механическа баазын, оньhожоруулагдамал 140-дэхи колоннын коллективүүд hара бүриингөө даабариие ходо үлүүлжэ, амжалтын хамтын жасада хубитаяа оруулалсана, ехэ багашье объект байг, тэрэ бүхэниие түргэн ашаглалгада тушаахын тула эрмэлзэнэ.

Жэшээлхэдэ, 140-дэхи колоннын коллектив бүри июлиин 1-дэ жэлэйнгээ даабари дүүргээ hэн. Мүнөө 1985 оной түсэбэй тоосоогоор барилга хэжэ байна.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, барилгын өөрын үнэ сэнгые хямдаруулхын тула яhалал оролдоно гээшэ. Байгша оной эхинhээ барилгын худэлмэриин өөрын үнэ сэнгые 240 мянган түхэригөөр хямдаруулжа, сэбэр олзо оруулагдажа эхилээ. Худэлмэришэн бүхэнэй үүсхэлтэйгээр, эршэ зоригтойгоор ажаллаhанайл ашаар эдэ бүхы амжалтанууд туйлагдана. Манай «Нижнеангарсктрансстрой» трестын ажалша коллектив Агуу Октябриин революциин 67 жэлэй түүхэтэ ойе ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтаха гэhэн зорилгодоо хүрэхэл байха гэжэ бүгэдэнэй үмэнэhөө мэдүүлхэ хүсэлэн түрэнэ.

А. ФРОЛОВ,
«Нижнеангарсктрансстрой» трестые эрхилэгшын орлогшо.
Хойто-Байгалай район.

Улаан-Үдын районой Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы районойнгоо колхоз, совхозуудhаа асарагдаhан [illegible] тугал, буруунуудые тэнжээн түлжөөгөөд, наhаяа хүсэhэн эмэ хашарагуудые искусственна аргаар үрэжүүлжэ, түрүү болоhон гунжадаа hөөргэнь ажахынуудта тушаадаг [illegible] шэглэлтэй юм. Энэ ажахы хоорондын комплексын ажа[illegible]рэгынь hүүлэй үедэ нилээд холуур суурханхай.

Эдэ малые тугалшад-операторнууд харууhалдаг. Комплексын түрүү операторнуудай дундаhаа дүршэлтэй малшан Ц-Д. Р. Цыбикжапова онсо шалгарна. Цырен-Дулма Радна[illegible]евна наhанайнгаа амаралтада гарабашье, бүхы наhаараа хэжэ ябаhан ажалаа орхёогүй, ОПХ-гайнгаа мал hүрэгые саашадань хүгжөөлсэhөөр. Мүнөө тэрэ 290 эмэ хашарагые hайнаар, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байнхай. Ажахын суута малшан hурган-хүмүүжүүлэгшэ юм. Нүхэр Цыбикжапова комплексдо худэлхэеэ ерэhэн олохон залуушуулые өөрын гөө мэргэжэлдэ hургаа. Тэдэнэрэй дундаhаа оператор С. Б. Будаевые нэрлэхээр. Мүнөө тэрэ 270 тугал даажа абаад, амжалтатайгаар ажаллажа байнхай. Залуу оператор зунай сагта даалгагдаhан залуу малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 800—900 граммаар нэмээhэн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: операторнууд Ц-Д. Р. Цыбикжапова, С. Б. Будаев.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фототекст.

ХОЛЫЕ ГАТАЛАГШАД

Даалгагдаhан автомашинаяа нарин нягтаар харууhалжа хүдэлгэдэг Захааминай районой Хамниин совхозой түрүү жолоошод Владимир Хандажапович Санжиев, Николай Будаевич Батуев гэгшэд хүдөө ажахын ашаа шэрэхэ талаар хубиингаа табан жэлэй түсэбые болзорhоо уридшалан дүүргэбэ.

Үниинэй жолоошон Владимир Хандажапович Санжиев ГАЗ-53 түхэлэй автомашинаараа гуроан жэл арбан hарын туршада бүхыдөө 3355 тонно элдэб ашаа зөөжэ, табан жэлэйнгээ түсэбые 255 тонноор үлүүлээ юм. Тэрэнэй жолоододог автомашина 358 мянган тонно-километр хэжэ, тоhо-түлишын материал горитойхоноор алмагдаа.

Дүршэлтэйшүүлэй нэгэн Николай Будаевич Батуев ЗИЛ-130 түхэлэй автомашинаар дүн хамта 5258 тонно ашаа шэрэжэ, хараалагдаhан даабаряа 158 тонноор үлүүлhэн байна. Мүнөө түрүү жолоошод ниитын малай үбэлжэлгэдэ али болохоор туhаламжа үзүүлнэ.

Н. ДАМБАЕВ.

ТҮРҮҮ ОНОЛ АРГЫН ХҮСЭН

Таряан ажал манай ажахын гол hалбаринуудай нэгэн юм. Газарай үрэжэл дээшэлүүлжэ, ехэ ургаса абахын түлөө манай механизаторнууд жэл бүхэндэ оролдодог. КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленум дээрэ ороной эдеэ хоолой нөөсэнүүдые тогтууритайгаар ехэ болгохо зорилгоор Мелиорациин, шанаржуулагдаhан газарай ашаг үрые дээшэлүүлгын удаан болзорой программа, хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар ёhотойл шэнэ шэнжэтэй, эрдэмэй үндэhэ баримтатай үргэн ехэ хэмжээнүүд хараалагдаhан байна. Партиин шиидхэбэринүүдые заабари болгон, манай колхозойшье ажалшад саашадаа шэнэ онол аргануудые хэрэглэн, үйлэдбэриез хүгжөөхэ эрмэлзэлтэйгээр ажаллажа эхилбэ.

Газар таряалан дээрэ механизатор бүхэнэй эзэн ёhоной мэдэрэлтэйгээр ажаллаха гурим нэбтэрүүлэгдэнэ. Колхозой правлени, партком, профком болон ВЛКСМ-эй комитет шэнэ гуримаар ажалые эмхидхэлгын болон урмашуулгын түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ, үйлэдбэриин журам, ажахын тоосоо али болохоор шангадхаха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Ушар тиимэhээ эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө аккордно-шангай түлөөhэтэй хамтын подрядай гуримые нэн түрүүн таряан ажалай бригада, звенонуудта нэбтэрүүлжэ эхилhэн байнабди.

Тусхайлбал, хамтын подряд хадаа манай колхозой Талын-Булагай бригадын бүридэлдэ байhан хоер звенодо нэбтэрүүлэгдэнхэй. Нэгэдэхи звенодо 4250 гектар, нүгөөдэдэнь — 3492 гектар таряалан даалгагдана. Тус звенонуудые республикын габьяата механизатор Д. Сампилов, залуу коммунист В. Лубсандоржиев гэгшэд толгойлно. Тэрэшэлэн агроном В. Цыбиков эдэ подразделенинүүдэй үйлэдбэриин гуримай түлөө харюусана.

Звено бүхэндэ худэлмэриинь хэмжээгээр тракторнууд, хүдөө ажахын машинанууд, минеральна үтэгжүүлгэ, үрэhэ хүрэнгэ гэхэ мэтэнүүд даалгагдадаг. Хэхэ худэлмэриин түлөө механизаторнуудта түлэхэ салин хүлhэнэй фонд тарифай ёhоор тоологдожо үгтэнэ. Технологическа картанууд соо хараалагдаhан тоосоото даабаринууд худэлмэриин хэмжээнтэй зохилдуулагданхай, мүн звено бүхэн колхозой правленитэй тусхай хэлсээ батална. Түлбэриин аккордно түсэб табихада, үнгэрэгшэ табан жэлэй ургасын дунда зэргын хэмжээе, тэрэниие дээшэлүүлхэ арга нөөсэнүүдые хараада абтажа, эхин табигдадаг байна.

Эсэсэй тоосоо хэхэдэ, ороохото болон тэжээлэй ургамалнуудай ургасые тэжээлэй единицээр тооложо, нэгэн адли гуримда оруулна. Тэрэ болотор худэлмэриин сагтай, ажалдаа хабаадалгын коэффициенттэй зохилдуулан, звеногой гэшүүдтэ аванс түлэгдэнэ. Ажалдаа хабаадалгын коэффициентээр механизаторнуудай дүүргэжэ байhан тус-тус худэлмэринүүдэй разрядта таараха тарифна ставкын хэмжээн абтадаг байна.

Ямар түхэлэй хэды трактор, комбайн даажа абаха асуудалые звено совет дээрээ шиидхэнэ. Мүн звеногой бүридэлдэ механизатор бүхэн hайн дураараа орохо эрхэтэй байбашье, хүн бүхэнэй кандидатурые звеногой совет хаража, имагтал найдамтай худэлмэришэдые шэлэжэ абаха гэжэ оролдоно. Тиимэhээ звеногой бүридэлдэ эгээл бэлэдхэл hайнтай, түрүү бэрхэ механизаторнууд ородог юм.

Хэжэ байhан худэлмэриин хэмжээе, тэрэнэй шанарые, бригадын гэшүүдэй журамые хараада абажа, хүн бүхэнэй ажалда хабаадалгын коэффициент үдэр бүри тодорхойлогдодог юм. Эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө нэмэлтэ түлөөhэн имагтал ажалда хабаадалгын коэффициентээр түлэгдэдэг болонхой. Энэ ушар хадаа коллективэй үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлжэ, үйлэдбэриин гурим болон ажалай журам hайжаруулха хэрэгтэ ехэхэн нүлөө үзүүлнэ.

Шэнэ гуримай ёhоор ажаллажа, манай механизаторнууд мүнөө жэлдэ муу бэшэ ургаса хуряажа абаба. Ороохото ургамалнуудые тариhан 5839 гектар дээрэhээ 65 мянган центнер ургаса абтаба.

Ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрhөө звенонуудай хоорондо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрhэн байна. Коммунистнууд, комсомолшууд мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ ябахал ёhooроо ябажа, ажалдаа ехэ амжалтануудые туйлаа. Тусхайлбал, залуу коммунист, парткомой гэшүүн Рудольф Табхаров өөрынгөө жэшээтэ ажалаар бусад механизаторнуудтаа жэшээ харуулан худэлөө. Тиихэдэ коммунистнууд Ринчин Тубаев, Жамсаран Цыденжапов гэгшэд эрхимээр ажаллаhан байна. Доржо Сампилов, Павел Жугдуров, Баяр Гендунов, Владимир Цыренов, Буда Сушенов гэгшэд халаанайнгаа даабариие хододоо үлүүлжэ шадаа. Жэшээлхэдэ, тэдэнэр даабарита 18 гектарай орондо 23—26 гектар талмай дээрэ таряа сабшан унагаажа, үльгэр жэшээ харуулба. Валерий Лубсандоржиевай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай звено худэлмэриин үдэр бүхэндэ даабариа 120—125 процент бэелүүлhэн байха юм.

Бидэ сагай уларилай таарамжагүй хүшэр хүндэ эрхэ байдалда ороохо таряа хуряалгын худэлмэри дүүргэбэбди. Имагтал эндэ таряашадай харюусалгые, коллективнэ үүргые онсолон тэмдэглэхээр.

Мүн колхозой тоог дээрэ худэлдэг оролдосотой зариманиие нэрлэхэдэ болоно. Ороохо хатаан сэбэрлэдэг КЗС агрегадые Жамсаран Сампилов зогсолтогүйгөөр худэлгэжэ, эрилтэдэ хүрэмэ шанартай таряа гүрэндэ ябуулаа. Тоог дээрэ мүн И. Жугдуров, Б. Лубсандоржиев гэгшэд hайнаар худэлнэ. Тиихэдэ ороохо таряа зөөдэг жолоошо[illegible] Н. Шишмарев, И. Батуев, [illegible] Кулаков гэгшэдэй ажалые hа[illegible]шаан дурдамаар.

Манай колхоз мүнөө жэлдэ түсэбэй ёhoор 4 мянган центнер ороохо таряа гүрэндэ ту[illegible]шааха ёhотой. Тэд манай та[illegible]ряашад арга бодомжонуудаа хаража үзөөд, дээшэлүүлэгд[illegible]hэн уялга абаа hэн. Иигэжэ дүн хамта 12 мянган центнер ороохо таряа тушаажа, ту[illegible]бан жэлэйнгээ түсэбые дүүр[illegible] гэжэ шадабабди.

Таряа хуряалгын үедэ механизаторнуудай үндэр бүтээ[illegible]сэтэй ажал хангахын тула нии[illegible]тэ-политическэ худэлмэри т[illegible]зээ хэээзээнэйхиhээ үргэнөөр ябуулагдаhан байна. Моральна болон материальна талаар ур[illegible]машуулганууд, элдэб янзын хэмжээнүүд хараалагдаа hэн. Тусхайлбал, даабариа үлүү[illegible]лэн дүүргэhэн таряашадта мүн[illegible]гэн шан болон продукци[illegible] түлбэри үгтэхэhөө гадна [illegible] мянган центнерhээ бага бэшэ ороохо таряа хадаhан ко[illegible]байнернуудта гарай алтан [illegible]сы бэлэг үгтөө. Таба-табан үдэрэй дүнгөөр эрхимлэhэн комбайнерай хүндэлэлдэ ажа[illegible]лай алдар солын Улаан туг үргэгдэжэ байгаа. Түрүү звенодо улаан вымпел дамжуу[illegible]лагдаа. Мүрысөөнэй дүнгүүд гансашье табан хоног соо бэ[illegible]шэ, харин үдэр бүри согсолог[illegible]дожо, олоной үзэмжэдэ ту[illegible]хай бюллетень гаргагдажа бай[illegible]гаа. Онсо эрхимлэhэн комбайнер Д. Ш. Сампиловые колхозой правлени Прибалтикын рес[illegible]публиканууудаар аяншалха [illegible]лөөhэгүй путевкоор шагнаа.

Колхозой полевой стануудта дээрэ ажалай, амаралтын [illegible], эдеэ хоолой hайн эрхэ байдал хангагдаа. Улаан булангуудта телевизор, библиотека гэхэ мэтэнүүд бии. Буфет бо[illegible]лон бани худэлгэдэг. Таряа[illegible]шадта кино, концерт харуула[illegible]даа, лекторнууд, агитаторнууд саг үргэлжэ hүүлшын hони[illegible]нуудые дуулгажа байгаа. Нии[illegible]тэ-политическэ худэлмэри муу бэшээр ябуулагдажа бай[illegible]hан хадань, Талын-Булагай по[illegible]левой стан дээрэ «Буряад үнэн» газетын «түхэрэн стол» үнгэргэгдөө ха юм. Эндэ бо[illegible]лоhон уулзалгада хабаадаhан Сэлэнгын бусад ажахынуудай түлөөлэгшэд манай таряаша[illegible]дай ажал хэрэгтэй танилсаhан байна.

Манай механизаторнууд ту[illegible]лаhан амжалтануудаараа hа[illegible]наагаа амарангүй, бүри hайн эмхидхэлтэйгээр ажаллажа хойто жэлэй ургасын үндэhэ hуури табиха хэрэгтэ онсо ан[illegible] хандуулна. Таряалан дээрэhээ hолоомо хуряаха, газараа хахалха худэлмэри үр[illegible]гэнөөр ябуулагдаа.

Г. ПРОКОСОВ,
Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ.

НАНГИН ХУБИТАНЬ

Агуу Илалтын мандаhаар 40 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаhан габшагай 40 долоон хоног үнгэргэхэ тухай промышленностиин болон хүдөө ажахын түрүү коллективүүдэй гаргаhан hайн hайхан үүсхэлые республикымнай бүхы ажалша коллективүүд hайшаан дэмжэжэ байнхай.

Үйлэдбэриин «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй ательенүүдэй дунда 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөндэ нэгэдэлэй 15 ательегэй, хубсаhа шэнэлэн hэльбэдэг цехэй хэдэн зуугаад худэлмэрилэгшэд урма зоригтойгоор, габьяатайгаар, эдэбхи, үүсхэл, ехэтэйгээр хабаадалсана.

Эрэлхэг герой-подпольщигуудай гаргаhан баатаршалгада зорюулагдаhан ажалай вахтын дүнгүүд согсологдожо, үйлэдбэриин нэгэдэлэй 12-дохи «Соболь» ательегэй худэлмэрилэгшэд эндэ шалгаран гараа.

Мүрысөөнэй дүнгүүд долоон хоног бүхэндэ согсологдожо, түрүүшүүл тодоруулагдана. Ательенүүдэй хоорондо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ 2-дохи, 5-дахи, 7-дохи, 8-дахи, 11-дэхи, 12-дохи ательенүүдэй болон хубсаhа шэнэлэн hэльбэдэг цехэй оёдолшод эршэмтэйгээр хабаадажа, түрүү hуурinuудта гаранад.

Тиихэдэ халаануудай дунда энэ мүрысөөн бүри эршэтэйгээр дэлгэрэнхэй. «Одон» ательегэй халаанай мастер Александр Вячеславович Елбаевай хүтэлбэрилдэг коллектив долоон хоног бүхэнэйнгөө түсэбтэ даабариие дунда зэргээр 125—135 процент дүүргэнэ. Харин Л. И. Куртишай даадаг халаан (3-дахи ателье) долоон хоногойнгоо түсэбые 145,8, 5-дахи ательегэй Т. А. Загвозкинагай халаан 157,7 процентдэ хүргэдэг юм.

10-дахи ательегэй халаанай мастернууд Ф. Н. Фетисова, Н. А. Афанасьева, 5-дахи ательегэй В. А. Хандарова, хубсаhа шэнэлэн hэльбэдэг цехэй мастернууд Н. Н. Луговой, Л. Н. Белоус гэгшэд мүн лэ hайн дүнгүүдые туйлана.

Х. ДАМПИЛОВА.

Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ

«ТАНДА—НОГООН ХАРГЫ!»

Саhанай холисотойгоор шэдэлhэн бороо тепловозой сонхын шэл гамгүйгөөр шабана. Гэбэшье бэрхэшээлтэй энэ рейс гэмгүй дүүрээ. Леонид Андреевич халаанаа тушаагаад, гэр тээшээ гэшхэлжэ ябахадаа, гаталhан маршрудаа hанаандаа hэргээн, бодолгото болоно.

Наhанайнгаа хахадые шахуу Л. А. Шуменков шэлэhэн хэрэгтээ зорюулаа юм. Транспортда тепловозой машинистээр худэлхэ гээшэ эгээл харюусалгатай худэлмэринүүдэй нэгэн мүн. Анхаралаа нэгэ юумэндээ дүүhан хандуулха шадабари, тэсэбэри хэрэгтэй болодог.

— Локомотивна деподо худэлжэ эхилhэнээ hананаб, — гэжэ Леонид Андреевич хөөрэнэ. — Армиин алба гараhанай удаа эндэ ерээ hэм. Паровоздо кочегараар нэн түрүүн худэлөөб. Түрүүшымни hурган хүмүүжүүлэгшэ, дүршэлтэй машинист Вениамин Егорович Бухарев байhан юм. Тэрээндэ ехэл баяр баясхалантайб. Энэ хүнhөө олон юумэ мэдэжэ, ойлгожо абааб. Хори шахуу жэлэй туршада машинистээр худэлнэб, олон залуу хүбүүдые хүнгэн бэшэ мэргэжэлдээ дадхаан hургааб.

Галуута-Нуурай станциин локомотивна депогой коллективтэ машинист Л. А. Шуменков бултанай хүндэдэ хүртэдэг. Дүй дүршэлөөр баян тула абаhан социалис уялгануудаа найдамтайгаар бэелүүлдэг. Коллективэй хэрэгүүдтэ анхардаг, дэлгэр сэдьхэлтэйгээр суг худэлдэг нүхэдтөө хандадаг энэ хүнтэй хөөрэлдэхэдэшье, таатай зохид.

Арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшээр Л. А. Шуменков дүрбэдэхи жэлээ худэлнэ. Бүлэгтэнь 16 хүн оролсодог. hанаагаа табиха хэрэгүүд олон даа, юуб гэхэдэ, дутуу дунданууд үшөөл бии бшуу. Машинистнүүдэй дурадхалаар шэнгэн түлишын заправочнын хүдэлмэриие шалгаа hэн. Тепловоздо юулэгдэhэн түлишын хэмжээе счётчик тад ондоогоор харуулба. Юун дээрэhээ иимэ юумэн болоноб? Арадай хиналтын бүлэгэйхид шалтаганиие олохын тула нилээд ашалан, наринаар шалгаха баатай болоо бэлэй. Элирүүлhэн гэhэйнь, тусхай соргонь нэгэ тээгүүрээ соорошоhон байба. Иигэжэ шэнгэн түлишэ гоожожо, хиидэ hалажа байгаа бшуу. Мүн бусадшье дутагдалнууд элирүүлэгдэбэ. Жэшээлхэдэ, бодотоор шалгангүйгөөр, хиналтагүйгөөр шэнгэн түлишэеэ хайша хэрэг гаргашалдаг ушарнууд элирээ. Дуран соогоо гүрэнэй зөөридэ хандадаг иимэ хүдхэшүүл ажалhаа гаргагдаа hэн.

Үгышье hаа, үшөө нэгэ жэшээ дурдая. Худэлмэришэд депогой столовые шалгахадаа, эдеэ хоолой муу шанартайгаар, бирагүйгөөр бэлдэгдэдэгые, продуктнуудай муу байдалда хадагалагдадагые элирүүлhэн байна. Арадай хинагшад энэ хэрэг хаража үзөөд, тусхай дурадхал, тобшололтой бэшэг түмэр замай ОРС-до эльгээгээ hэн. Иигэжэ худэлмэришэдэй столоводо гурим журам тогтоогдоhон юм.

— Эндэ манай хинагшадай, слесарьнууд Игорь Александрович Елисеевэй, Иван Иванович Ощепковэй, Роман Владимирович Соковиковой, тепловозой машинистнүүд Николай Петрович Филатовай, Алексей Иванович Воротниковой эдэбхиие тэмдэглэмээр. Эдэнэй ниитын хэрэгүүдтэ харюусалгатай хандаhанай ашаар дутуу дунданууд усадхагдана гээшэ, — гэжэ нүхэр Шуменков хэлээ hэн.

Ээлжээтэ рейсдээ гарахынгаа урда Леонид Андреевич урдахи маршрут тухайгаа заатагүй бодомжолжо үзэдэг. Түрэл гэр сэдьхэлдэ ямар дутэб, тэрээн шэнги энэ харгынь тон эли мэтээр, өөрынхеэр hанагдадаг. Гэбэшье харгын годируу бэдируу, орёо участогуудые, онсо шэнжыень hанаандаа дахинаа бодомжолхо хэрэгтэй. Сагай уларил бэрхэшээлтэй байжа болохо, хүндэ, хүнгэншье ашаан ушарша магад, тиимэhээл тепловоздо hуугаад лэ, юрэл шуумайлгашаха гээшэ буруу. Шэнгэн түлишэ алмаха, арьбалха талаар мүрысөөн деподо ябуулагдана. Ашаанай шэгнүүрhээ шэнгэн түлишын алмалта сэхэ дулдыдадаг гээшэ. Бороо, hалхиншье өөрын нүлөө үзүүлдэг. Тиимэhээл машинист тепловозой ямар секциин хэзээ худэлхыень болюулхаяа, хэзээ скоростиень доошолуулхаяа, хэзээ нэгэ жэгдэ түргэн ябасаяа алдахагүйгөө хүул хараадаа абаха зэргэтэй. Бэрхэ машинист секундануудай тооe мэдэдэг, сэгнэдэг гэбэл алдуугүй.

Тепловозые техническэ талаар хангахын тула Шуменков хүсэ шадалаа гамнадаггүй. Сэбэрлэхэ, бэхижүүлхэ, машинаяа тоhодохо, зарим тэды жэжэбужа эбдэрэлгыень усадхаха гэхэhээ энэмнай эхитэй юм. Тепловозой досоо hайн эзэн эхэнэрэй гэр соо мэтэ ариг сэбэр, юумэн бүхэниинь гуримтай байдаг. Энэ хадаа Леонид Андреевичэй болон тэрэнэй туhалагшын оролдолгын үрэ дүн гээшэ. Өөрөө өөрыгөө хинахадаа, худэлмэриингөө hуурииe сэбэр байлгахадаа, үлүү сагта иишэ тиишээ эрьелдэхэгүй, анхаралаа алдахагүй, тодоор ажалаа эмхидхэхэ аргатай байна ха юм. Үбэлдэ бэлэдхэлэй харалгын сентябрь hарада үнгэргэгдэхэдэ, энэ бригадынхид санитарна байдалай, эрдэм мэдэсын, техническэ харууhанай түлөө эрхим сэгнэлтэ абаа hэн.

Машинист Л. А. Шуменков жэлэй эхинhээ 5 тонно хүрэтэр шэнгэн түлишэ алмаа. Тоhо, түлишын материалнуудые алмалта—локомотивщигуудай социалис уялгануудай нэгэн мүн. Гүрэнэй зөөридэ гамтай иимэ хүнүүд олон ааб даа. Д. Ц. Матушкеев, жэшээлхэдэ, 11 тонно, Н. П. Филатов, В. Г. Курчатов 10—10 тонно шэнгэн түлишэ алмаhан, тиихэдэ Н. П. Коновалов, В. В. Брянский, гэгшэд мүн лэ алмалта арьбалалгада амжалтатайнууд юм. Харгы замаа эрхим hайнаар мэдэхэ, локомотиваа зүбөөр ашаглаха ушартал шэнгэн түлишэ алмажа боломоор гэжэ Леонид Андреевич тоолодог юм. Улаан-Үдэhөө Галуута-Нуурай станци хүрэтэрхи зайда, жэшээлхэдэ, 1600 килограмм тоhо, түлишын гаргашалагдадаг hаань, Д. Ц. Матушкеев жэлэй дүүрэтэр алмагдаhан түлишөөрөө 6—7 дахин тепловозоо жолоодохо аргатай ха юм.

— Хэрбээ хүн бүхэмнай өөртөө иимэ эрилтэ табидаг hаань, ёhотойл үрэ дүнтэй байха hэмди. Тиигэжэ нэмэлтэ ашаа зөөхэбди, рейснүүдэймнай тоо олошорхо, — гэжэ Леонид Андреевич хэлэнэ.

Харгыдахи аюулгүйе сахиха талаар ниитын совет деподо худэлдэг. Шуменков — советэй эдэбхитэй гэшүүдэй нэгэн мүн. Локомотивуудай эбдэрэн hандарангүй ябалгые хинадаг, бригадануудай амаралтые шалгадаг юм. Худэлмэридөө ерэхэдээ, машинист гүйсэд амарhан байха зэргэтэй. Хэрбээ энэ эрилтын сахигдаагүй hаа, харгыда гэнэ усал болошо магад. Машинистын гэр бүлынхид ямар ажаhуунаб, амаралтаяа ямараар эмхидхэнэб гэжэ саг үргэлжэ hонирхожо байха хэрэгтэй. Советэй эдэбхитэй гэшүүд, hайн дураараа уялгануудаа дүүргэдэг тепловозой машинистнүүдэй дундаhаа Н. В. Ревякин, И. А. Бухольцев, А. И. Воротников, З. Л. Салимов, В. Ю. Авраменко гэгшэдые Леонид Андреевич нэрлээ hэн. Харгы замдаа локомотивуудай найдамтайгаар, аваригүйгөөр худэлхэ хэрэгтэ оньhожоруулагдамал тоо бүридхэл эрхилдэг фабрикын начальник А. В. Ежовагай, түлишын складай бригадир Л. Р. Цыреновэй, бэлэдхэлэй цехэй бригадир М. А. Рябовагай, түлишын аппаратура заhабаридаг слесарь И. И. Ощепковэй, тепловозно цехэй слесарь И. А. Елисеевэй, слесарь-автоматчик П. И. Леоновой оруулhан хубита ехэ.

Дүршэл ехэтэй машинист Л. А. Шуменков залуушуулые hурган хүмүүжүүлхэдээ бэрхэ юм. Юумэнэй оно дүрые абаhаар ойлгодоггүй нэгэ шабитай hэн. Үрэ гарахагүйл янзатай бэлэй. Гэбэшье, Л. А. Шуменковой ехэл зөөлэнөөр, зохидоор тэрээндээ хандажа, hургаhаниинь ашатай байгаа. Хүнэй hайн хандалгые hайса сэгнэдэг, тиимэhээл харюутай байхые оролдодог шаби дайралдаа ха юм. Леонид Андреевичэй аваринуудые hэргылhэн ушарнуудые дурдаха болоо hаа баhал олон байха.

...«Танда—ногоон харгы!» гэhэн үгэнүүд радио-холбоогоор дуулдаадхиба. Дадангиы энэ дохёогоо дуулахатайгаа сасуу машинистын хүдэр гарнууд тепловозоо hуурииhаань дүгшүүлбэ. Дахинаа шэнхинэтэ булад харгыгаар хүсэтэ локомотив жолоодоходоо, Галуута-Нуурай эрье шадархи байгаалиие хайрадан хараад абана. Хуу танил, дутын—харгышье, оршом байгаалишье. hурамхи, дадангиы хэрэгээ шуналтайгаар, абьяастайгаар хэхэдэ, ёhотойл наhанай жаргал гээд Л. А. Шуменковой бодоhониинь манай hанамжатай таарaлдана.

В. ЧЕРНЫХ,
манай штатнабэшэ корр.

ХҮГЖЭМЭЙ hАЙНДЭР ТҮГЭСЭБЭ

Зохёохы ажалтай интеллигенциин арадай ажабайдалтай таhаршагүй холбоотой байhыень совет хүгжэмэй бүхэсоюзна фестиваль харуулба. Ноябриин 18-да Казахстанай ниислэл хотодо ехэ концертээр тэрэ түгэсхэгдэбэ. Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ба шэнэ газар ашаглалгын 30 жэлэй ойдо тус харалга зорюулагдаhан байгаа.

Республикын 14 областиин концертын залнууд ба соелой байшангуудта, предприятинууд болон колхозуудта олон үндэhэ яhатанай хүгжэмтэ искусствын түрүү түлөөлэгшэд уран бэлигээ харуулба. Советүүдэй ороной алдарта түүхые ба мүнөөдэрэй байдалые магтан дуулаhан найруулганууд hайндэрэй программые шэмэглээ. А. Холминовой «Ленин» гэжэ симфоническа триптихтэй, А. Чайковскиин «От имени земного шара» гэжэ ораторитой, Б. Ямпиловай «Родина» гэжэ симфоническа поэмэтэй, бүтээлнүүдтэй ш[illegible] нагшад танилсаа.

Москва, Ленинград, Алма-Ата хотонуудай, Закавказын, Дунда Азиин ба Прибалтийн республиканууудай уран hайханай түрүү коллективүүд олон дуушадай фестивальда хабаадалсаа.

Фестивалиин хэмжээн СССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин пленум болоhон байна.

(ТАСС)

...нголой Арадай-революционно пар... III съездын болоhоор ба Монголой ...дай Республикын байгуулагдаhаар ...рга 60 жэлэй ойдо энэ хуудаhанай ...риалнууд зорюулагдаба.

* * *

МНР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе аха дүү араднай ажалай шэнэ амжалтануудаар угтажа байна. 1924 оной ноябрь hара эртэ урдын энэ оронoй түүхэдэ алтан үзэгүүдээр мүнхэлэгдэнхэй. Зуун жэлнүүдэй гээгдэлдэ ороhон нүүдэл ажабайдалтай феодальна Монгол орон түүхын хэмжээнүүдээр абахада тон богонихон хугасаа соо олон hалбаритай социалис экономикотой хүгжэнги гүрэн боложо шадаа гэжэ бидэ hайн мэдэнэбди.

Мүнөө үедэ МНР социализмын материально-техническэ бааза байгуулха талаар урдаа табиhан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Оронoo индустриально-аграрна болгохо хэрэгтэнь Монгол арад түмэндэ Советскэ Союз, социалис бусад гүрэнүүд ехэ туhаламжа үзүүлнэ гээшэ ааб даа. Жэшээлхэдэ, совет-монгол хамтын зэд-молибденэй олзоборилон шанаржуулгын «Эрдэнэт» гэжэ комбинат сүм ашаглалгада үгтэжэ, hал-баринигаа бүхы продукциин 84 процентые хангахаhаа гадна хилын саана гаргагдадаг продукциин гурбанай нэгые үйлэдбэрилнэ бшуу. Тиихэдэ орон соогоо эгээл томо Бага-Нуурай түлишын-энергетическэ комплекс хүдэлжэ эхилэнхэй.

Амгалан ажалаа эрхилжэ байhан Монгол арад бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандуулхын, ядерна дайнай аюулые усадхахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: совет-монгол хамтын «Бор-Үндэр» гэжэ бэдэрэлгэ-ашаглалгын предприятиин интернациональна бригадын бригадир С. Ганхуяг (дундань), Урда Казахстанhаа ерэhэн проходчик В. Шумелов гэгшэд суг хүдэлдэг нүхэдтэеэ ажалай hүүлээр; 1921 ондо илаhан Монголой арадай революциие хүтэлбэрилэгшэ Д. Сүхэ-Баатарта Улаан-Баатарта бодхоогдоhон хушоо.

ТАСС-ай фотохроника.

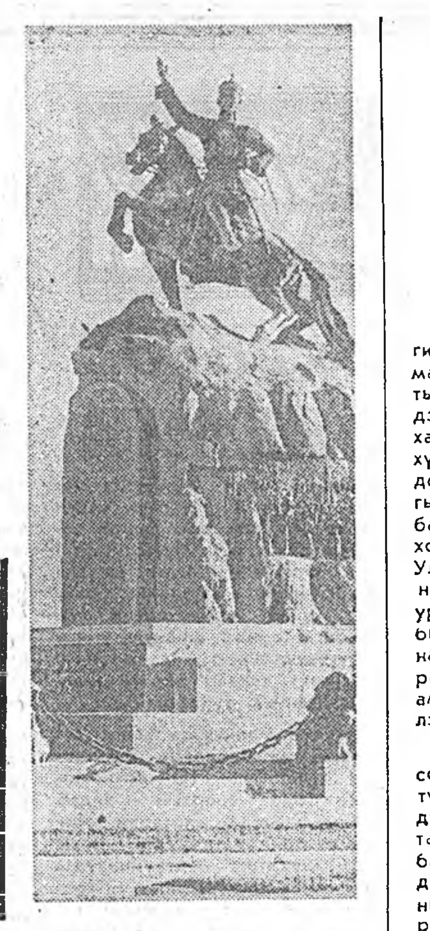

Уран зохёолой хуудаhан

...АХИН-ДАХИН ДУРСАН hАНААД ҮЗЭХЭДЭ...

МОНГОЛ ЗОХЁОЛШО СОНОМЫН УДВАЛДА НЭЭМЭЛ БЭШЭГ

...дюжо хэлээгүй үгэнүүдээ
...и хэлэхэ гэжэ бодолой.
...нэн энээниием абаха гү,
...айтэ, хайрата Удвал
гуай.

...ИЛГААН ТУРУУТА, са...ан буурал Сагайнгаа ...алhээ хиидхэн; Саяан ...ээ бууhан, сэнхир шү...лхиншаг, урагшаа шуу...арата дэлхэйгээ эрьен ...ань, гэдэргээ үнгэрhэн ...у хаража, үндэр үүлэ... иран, ерээдүй тээшэ ...да, Эхэ оромни сэнхир ...эг соohoo дулаахан ...одэндэ харагдана, орой ... Октябриин наран ошо ... шэдэлэн гиинэ. Энэ ...оро альгаа тодон, на...аа зайе гаталжа ябаг... Эхэ ороншье гэжэ, ... гэршье гэжэ ойр ...е илгажа болошогүй, ... дулаа үгэжэ байhан, ...усалhаа халхалжа дал... наhан соогоо hанажа ... юугээршье андалда... саг үргэлжэ үни бутар...ха, эхэ, эсэгэhээ дам...ээшэн халуун гуламта...ин даа. Энэ гуламтыем ... — арад зомни, ...дални. Эдээнтэй амис... алхасаа нэгэдүүлхын ...адаха шадабаряа эл... ямар нэгэ бүтээл хэхэ ...оролдогдоно. Оролдоо... hаа, ошон хаанаhаа ... Зай яахаб, замдаа жо...ллүүлжэ ябаhан нүхэд...ршомоо тойрожо, олон ...умэнтээ нэгэ зэргэдэ ...о, тэдэнэйнгээ хэhэн ... хэлсэхэдээ, манай шү...ндыржа, яhатай, мяха...лоно бээз? Эсэгэнэрнай...гэжэл хэлэдэг байгаал ...Арад зонойнгоо анха... хүртэхын тула hүни, ...гэлтэгүй хүдэлхэл даа, ...о.

...ээ дахин-дахин hанаад ... Монгол hайхан орон ... соо дулаахан hуури ...ид үлэнхэй. 1965 ондо ...эдэн уран зохёолшод, ...ай уран зохёолой үдэр... үнгэргэхэ гэжэ МНР ...д тэндэ олон нүхэдтэй ...бди. Удвал гуай, Та би...эр эхэнэрнүүд hэн хой...гол ажалhаамнай гадна ...ик ярилсаха ээhэдын ...и hонирхолтой зүйл...баhал байгаал даа. Энэ ...оо зохёохы ажалнайш ...улэй бүтээлнүүдhээ ил... байжа болоно. Сайн ... нүхэрни, Та манай нютагаар 1964 оной на...рэжэ, хэды hайхан үул...үүдые үнгэргөө гээшэ ... Манай нютагайхид, бу... арад Таниие ехэ hайн ..., Танда дуратай. Та ...гоо hайхан хүнэй дүрэ ...гаар, сэсэн яряагаар ... олониитын анхарал ... буляан абажа шадаhан ... Аяар тэрэ 20 жэлэй ...тээ «Орос нүхэртөө» ...бэшэhэн шүлэгыетнай би ...уулhан гэхэ гү, али буряад...ын байгааб. Харин мү... ...ад хаража үзэхэдэм, ... зохёол болобо:

...рос нүхэрни,
...рос андамни,
... намда хайратайш,
... шамда хайратайб.
...айратаи» гэhэн үгэмни
...нүүнхэн зүрхэнэйм
дуhал юм.
...рэлтэ дуhалаа шамда
үгэбэл,
...ирэгэнь би абахагүй
бшууб,
...лаахан мэдэрэлыем,
...наахан хүн, ши
...рилжа абаарай,
...нгилжа ябаарай.
...нэнhээ халуухан
... гэжэ үгы бшуу,
...энэнhээ арюухан
Энхэрэл гэжэ үгы бшуу.
Орос нүхэрни,
Орос андамни,
Би шамда хайратайб,
Ши намда хайратайш.

Барагхан шүлэг болоо бэзэ? Эрхим hайн гэжэ би hанаха байнаб. Бэе бэедээ энхэргэн хоёр зүрхые боро хирын юумэээр hолижо болохогүй даа. Илангаяа зүрхэнэйнгөө таабариие хэлэжэ байгаад, дүлэгүй гал яагаад болобо гээшэб?..

Саг ошожол байна даа. Үнгэрэгшэ намар манай Улаан-Үдэдэ уулзахадаа, Та бидэ хоёр тэрэл ород хүн тухай юундэ дуугаралсабагүй hэмбибди? Хай, манай зүүн зүгэй эхэнэрэй зан эндэ гараhан байжа болоо. Тэрэл ород нүхэднай одоо Москвада 1983 ондо Буряадайнгаа уран зохёолой, искусствын үдэрнүүдые үнгэргэхэдэмнай, ямар ехэ хүндэлэлгэ түхеэрээ гээшэ hэм! Тэдэнэйл ашаар бүхы юумэмнай, амжалта түгэс бүтэжэ байна, байхашье.

Имэ hайхан хүнүүд Танайшье Монголдо, манайшье Росси гүрэндэ хэды олон гээшэб! Манай хуули заншал, эб найрамдал имэ хүнүүдые хүмүүжүүлжэл байна гэбэл, имэ hайхан зон улам-улам олон боложо, орон нютагаа шэмэжэл байхал.

Ехэ hонирхолтой, hайхан газарнуудаар ябагдаа даа. Ябаhан лэ газарташ hайн hайхан нүхэд үни заяанай танил шэнги, халуунаар угтан байха юм. Манай үе сагта нүхэдэй хоорондын hайн hайхан харилсаан хэды сэгнэгдэнэ гээшэб? Үнэхөөрөө, уладай дундахи, хүнэй хоорондохи үнэн зүрхэнэй харилсаа холбоон ехэ удха шанартай даа. Орон нютагуудай hайхан байха бүри хүнүүдэй хоорондохи харилсаан бүришье hайхан байдаг бшуу. Бүхы заншал журамынь социалис үндэhэн дээрэ табяатай байна ха юм. Имэ hайхан оронуудай нэгэн Монгол орон болонол даа. Тэндэ ябажа үзэhэн хадаа, hайн hайхаииень нюдөөрөө хараhан хадаа үнэн зүрхэнhөө магтаалаи үгэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Хаяагаараа сэнхир огторгойтой тэбэрилдэн байhан Монгол hайхан орон соогуур мори унаад соёжо ябахада, хэды гоё! Шэрүүншье hаа, сэдьхэл татама губи, хизаарнууд hонирхол hорьмойеш хурсадхан татаха. Иигээд дахин-дахин hанаад үзэхэдэ, дали сагаан Дунда Гоби хани барисаанай hайхан үдэшэтэеэ, хүндэшэ hайхан нүхэдтэеэ бодол соо бүхөөр хадуугаатай байдаг. Мүнөө Монгол ошохо болоо hаа, заатагүй тэдэ нүхэдтөө хүрэхэ hэнби. Тэрэшье хорёод жэлэй урда тээ болоhон уулзалга даа. Сагай табисуурые дамжан, наашаа ерэхэдэ, хүгжэнги Монгол оронoй мантан томо үйлэдбэринүүд соohoo Эрдэнэт гэжэ шэнэ сагай шэнэ бүтээл үнэхөөрөөшье оронoй омогорхол боложо, баатар дүрэ үзүүлжэ, урдамни харагдаха hэн. Энээн тухай Монголой болон бэшэ-бэшэ социалис уласуудhаа ерэhэн зохёолшодой, журналистнуудай бэшэhэн юумые олоор уншааб. Теэд тэрэ баатарлиг үндэр ажалайнь халуун амисхалаар амисхалсажа, алхасаа адлихан татажа, гуурhан хүрээ хоёрые урилдуулан, удаан соо хүдэлбэл, зохёолойнгоо нарин нягта зүйлнүүдые одоол экскаватораар удхажа абаhаншуу болохоор байгаа бээз.

Энхэ амгалан оршожо байгаа Эхэ оронуудаа энхэргэн дулаахан нюдөөр шэртэхэдэмнай, үүрэй ягаахан толоор уняартан байhан уудамууд соогуурнай алтан ордонуудай үльгэр соо бүтэжэ байhан шэнги, нэгэ харахадаш, мэльгэн тала, нүгөө харахадаш хото тосхонууд ербыжэ, бодошоод байха. Теэд энэмнай үльгэрэй бэшэ, юун гээшэб? Үльгэр даа, үльгэр, мүнөө сагай үнэн бодото үльгэр!

Имэ үзэсхэлэнтэ асари хубилалтанууд өөртөө таарама, балтын бууhандал, бад гэмэ үгэнүүдые эрихэ ёhooрool эринэ. Энээниие хангахын тула уран зохёолдомнайшье үльгэрэй хубилалтанууд болохо ушартай болоно бшуу. Сахилгаата Сагай эрилтые дүүргэжэ шадахагүй hаа, зохёол сооошье сахилжа байха сахилгаан байхагүй болоно бэшэ гү?.. Наран үшөө дээрэ байна даа, уламаа татажа шангадхаад, саашаал дабшахал даа. Манай нэгэ ахамад зохёолшын хэлэдэг байhан ёhoop, «тииhээр байтар нэгэ аргань олдоно ааб даа».

Удвал гуай, манай орон нютаг хүрэжэ ерээд, алтан намарай hайханиие амсаhан тухайдатнай бодожо hуунаб. Энэ намартаа манай түрэл газар дээрэ ехэ hайхан ушарнууд бололой. Монгол арадаингаа түлөөлэгшэдтэй, оюун бэлигтэнтэй уулзабабди. Үзэсхэлэн hайхан бүжэг наадан, дуунуудтнай сэдьхэл зүрхэндэмнай шэмэг үгэжэ, хэды ехэ hонирхол баяраар халижа байгаабибди. Дахин дахин hанаад үзэхэдэ, уран бэлигэй дээдэ шэмэг болохо «Алтайда магтаал» гэhэн дуун мүнөөшье зосоом шэнхинэхэдэл гэнэ.

Хүндэтэ, хайрата Удвал гуай, Та мүнөө ерэхэдээ, түрүүшынхиеэ Түнхэн hайхан нютагыемнай ошожо, малшан зонтоймнай уулзажа, маша ехэ баярлаат. Энэ hайн даа, hайн, бидэ — нүхэдтнайш Танай баярые хубаалдан байгаабди. Та, Удвал гуай, зохёолшын уяралгаар зүрхэ сэдьхэлээ уяржа, манай газарта бариглажа байгаа БАМ-ай амисхалые шагнахадаа, энэ агууехэ барилгые ээм дээрээ дааhан, баатар залуушуулдамнай хандажа, Байгал далайн эрьедэ зогсон, эхэнэрэй ирагуу дулаахан үгэнүүдээр эдэ зоригтониие баралан, даллан байлайт.

hүүл дараа манай Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын ехэ зал соо уншагшадтай халуун уулзалга үнгэргэжэ, монгол уран зохёол тухай hонирхолтой үгэнүүдые хэлэжэ, Түнхэндэ бэшэhэн шүлэгөө уншалайт. Шэл ханатай зал соо сэдьхэлэй үгэнүүд хоёр тээhээ хэлэгдээ даа. Эб найрамдалай дулаахан амисхал эльгэ зүрхэ эльбэн байгаа бэлэй. Тиигээд бидэ «Байгал» гостиница ошожо, таанараа үдэшөө бэлэйбди.

Алтан намарнай үбэлэй сагаан эрхэдэ орожо байна. Гэбэшье урин дулаан лэ зандаа. Арад зонoймнай ажалай амжалтын баярта ушарнуудhаа сэдьхэл хүгжэмдэнэ. Зосоо хөөрдэм. Мүнхэ ногоон хүбшэ соо мүндэлhэн БАМ баатарнай алтан залгалаа холбожо, ажалай поезднууд түрэл тайга эхынгээ ногоон хормой соohoo шуумайн гаража, нарата дэлхэйгээ зэдэлүүлэн хуугайлба. Имэл ха юм даа совет баатаршуулай, совет арад зоной заншал. Энэ заншалта ёhoнoйнгоо аялга доро сэдьхэл зүрхэнэйнгөө үгэнүүдые бэшэжэ дүүргэхэ зууураа, найрамдалта халуун альгаяа hарбайнам: «Уулзатараа баяртай!».

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА,
Буряадай АССР-эй
арадай поэт.

АХА ДҮҮНЭРЭЙ АЯЛГАhАА

Дүигэтийн ЦООДОЛ

ХАНИ БАРИСААНАЙ ДУУН

Эрдэнинн хотын ханые табижа
Эхинэйнь галые бидэ түлиhэн юм.
Сэлжын ажалда нэгэнэйнгээ
түрүүлхэдэ
Эбтэйгээр гараа адхалсажа
дадаhан юм.
Зээрэнэй бэлшэдэг хуудам
талада
Хээрын сайе хубаажа ууhан,
Ээдтэн уулынгаа hайхан хотые
Хайрын сагаан үргөөдэл
бариhан —
Наранай доро бидэнэр азатай,
Найрамдалнай юунhээш хүсэтэй.
Орхон, Сэлэнгэ hабаяа нэгэдэжэ,
Ород, монгол hанаа ниилэhэн юм.
Одон hарын доро забгүй ябажа,
Оршолондо бидэ нэгэ хото
нэмээhэн юм.
Уурхайн хотын ууажамшье hаа
Уран гартаа тээгээд ерээлди.
Эшарха нүхэдэй олоншье hаа
Уяхан сэдьхэлээ үлүү дадаалди.
Наранай доро бидэнэр азатай,
Найрамдалнай юунhээш хүсэтэй.
Аха дүүнэрэй hайхан хотомни
Аажамхан дэлхэйдэ хаягаа тэлээ.
Анханайнь шулууе хоюулаа үриhэн
«Алтан хараасгайнь» бидэнэр/ди.
Хүбшэ, талань алиш тээhээ
Хүхэ тэнгэридэл забhаргүй
уулзаhан,
Хүн арадынь этигэлтэн
hайханаар
Хүбүүн, эхэдэл золгон
баясаhан —
Наранай доро бидэнэр азатай,
Найрамдалнай юунhээш хүсэтэй.

Бямбажавын ХҮРЭЛБААТАР

ҮНДЭР АЛТАЙНХИН НҮҮДЭЛДЭЭ ЖАРГАЛТАЙ

Алтайн нюрууhaa сасаггтан зурыhан
Аянай харгы үдэржэн тооhотой.
Атан тэмээдэй табгайн халатар
Ашаа тээбэрингээ таталгын
hулартар
Үнгэлиг нютаг руу яаран субаhан
Үндэр алтайнхин нүүдэлдээ
жаргалтай.
Тэн тэнгээрнь хубааhан ашаа
Тэнсүүхэн ябаhа гү даа гэжэ,
«Тэнгэриин хаяа аласhaa
Ямархан харагдана ааб» гэжэ
Хамагай hайхан морёо унаhан
Хаhатай эрэшүүльнь ажагланад.
Хаана ошожо буухаяа тэдэ мэдэнэ.
Хайшань хонёо бэлшээхээ тэдэ
мэдэнэ.
Ухаантай имэ hайхан эрэшүүл
Уhа голоймни нэрые абажа ябаа юм.
Алас ерээдүйн гэрэлтэ нүүдэлдэ
Алтайнгаа нюруу шэнги түшэгтэй юм.
Атан тэмээдэйнгээ табгайн халатар,
Ашаа тээбэрингээ таталгын hулартар
Үнгэлиг нютаг руу яаран субаhан
Үндэр алтайнхин нүүдэлдээ
жаргалтай.

Дамдинсүрэнгийн УРИАНХАЙ

ТҮМЭРЭЙ УТАА

Би үгэ холбохоhoo бэшэ,
утаhаншье зангидажа шададаггүйб...
Барилгын талмайн сэрэгшэ эрэ
түмэрые түмэртэй зангидан,
hохор hүниешье hохор хүнэй
Үзэг уншаха хараа оромоор
hаруул болгон,
Хурса хурса ошо hүргэнэ.
Нута, тала, үхибүүдэй зулайн
үнэр,
Хурдан морин, амарагай нюдэнэй
тухай
дуулажа би зогсоном.
Түмэрэй тухай дуу тэрээндэ
зохёожо үгэхэ байгааб:
Түмэрэй хүн шэнгеэр ядардаг тухай,
Түмэрэй ухаажаагүй абьяас шэнгеэр
жэбэрдэг тухай,
Халуунаи хэтэрхэдэ, халахын ехээр
халахалаараа
Хайлан уяржа, нулимса шэнгеэр
урсадаг тухай,
Түмэрэй аргал шэнгеэр шатажа,
аагтай, шара ногоон утаа
огторгоидо үргэдэг тухай,
Түмэрэй шатаашье hаа хатуужахаhаа
бэшэ,
нүүрhэ, үнэhэн болодоггүй тухай,
Түмэрэй газар хэбэлдээ үхибүүн
шэнгеэр
бүридэн бүхэжэhөөр
Хүнэй халуун шуhанда шэнгэн,
амидаруулан эрьедэг тухай,
Түмэрэй утаан, түмэрэй хүгжэм,
түмэрэй халуун, хүйтэнэй тухай
Тэрээндэ би уянгата дуу
зохёожо үгэхэ хүсэлтэйб.

Хорлоогийн САМПИЛДЭНДЭВ

ДҮРБЭН МҮРТЭЙ ШҮЛЭГҮҮДhЭЭ

1.
Монгол хэлэ мэдэхэгүй хүншье
Морин хуурай аялгада уярдаг.
Хүриин зүрхые уяраажа шадаха
Хүгжэм дуунда оршуулга хэрэггүй.
2.
Одо харбахые үбгэн хараад:
— Оршолонhoo нэгэн халиоа! — гэжэ
наманшалба.
— Огторгойдо хэмэл дахуул ябана, —
гэжэ
Олзуурхан баясаhан хүбүүниинь
хэлэбэ.
3.
Ургаха наран бултанhaa түрүүн
Уулын орьёлдо үрьдэжэ тудадаг.
Гансал hүүдэр хамагhaa хожом
Ганга жалгада шэнгэн үлдэдэг.
4.
Хабарай үдэр бүрхэг байбашье,
Хамаг ургамал хабар лэ hоёолдог.
Намарай үдэр наратай байбашье,
Набша, сэсэгүүд намар лэ хагдардаг.
5.
Хүсыень hалгааха гэжэ хүлеэhээр
Хүнэй мэхэдэ орожо унадагшье
бүхэшүүл бии.
Үрьдэжэ хэнэб гэжэ ярапаар байгаад,
Өөрынгөө мэхэдэ орон диилдэдэгшье
бүхэшүүл бии.
6.
hохорой бариhан таяг
Нюдэн болон харадаг.
hайн нүхэрэй хараса
Таяг болон туладаг.
7.
Хониндо би малшан боложо,
Шонодо би ангуушан боложо,
Хоёр янзаар эдээнтэй харилсабаш,
Хорбоодо би хүн хэбээрээ ябаха
ёhотойб.

Пурэвжавын ПУРЭВСУРЭН.

ЭХЭ НЮТАГАЙ ҮНЭР

Хүдөө хээрын хүхэльбэ уняар соогуур
Хүлэг морин нютагаа зорин
гүйдэг юм.
Үдэржын газар толгойгоош дээшэнь
үргэнгүй
Үбhэнэй үндэhэ үнэрдэн үнэрдэн
гүйдэг юм.
Хамаг бэедээ шэнгээhэн нютагайнгаа
үнэрые
Харнин замда тэрэ орхиhoop ябаhан
байдаг.
Эрьеэд гүйхэдөө hубиhан утаhа
хуряаhандал
Эхэ нютагайнгаа шэгые үнэрөөрнь
олодог юм.

Ч-Р. НАМЖИЛОВ буряадшалба.

Дэлэгийн ЖҮГДЭРХҮҮ

МООНДЫН ДАБААГААР

(БАРИМТАТА ТУУЖАhАА)

Залуу уран зохёолшо Дэлэгийн Жүгдэрхүү Хүбсэгэл аймагай «Эрхэ сүлөө» гэжэ газетын редактораар үнинэй хүдэлдэг юм. Гол ажалайнгаа хажуугаар нүхэр Д. Жүгдэрхүү уран зохёолоор hонирходог, «Замай эхин» гэhэн уянгын шүлэгүүдэй согсолбори барлуулhан, хэдэ хэдэн hонирхолтой зүжэгүүдые бэшэжэ, Улаан-Баатарай, аймагай театрнуудта, соёлой байшангуудта уран hайханай бүлгэмүүдтэ табюулhан габьяатай. Тэрэнэй найруулhан зүжэгүүд «Амидаралай амин» гэжэ нэрэтэйгээр амяараа ном болгогдожо хэблэгдээ.

hүүлэй үедэ Д. Жүгдэрхүү совет-монгол хани барисаанай түүхэдэ зорюулагдаhан «Моондын дабаагаар» гэhэн баримтата тууша бэшэжэ, hаяханаа барлагдан гараhан «Хүбсэгэлэй долгин» гэжэ альманах соо ниитэлүүлбэ. Туужын үйлэ хорёод онуудта болоно. Тэрэнэй гол герой Монгол оронoй революционер Бальжий гэдэг, улаантанаар хамта дайлалдажа ябаhаар, хүндөөр шархатажа, Түнхэн нютагта эдэгэтэрээ байха зуураа, олон нүхэдтэй, Дариима гэжэ буряад басаган танилтай болоод, нютагаа бусана. Эрхүүдэ гаража эхилhэн «Монголын үнэн» гэдэг газетэhээ орон дотороо боложо байhан үйлэ хэрэгүүдэй уг унгиие ойлгожо, Хас гэдэг ноёной Хүбсэгэл шадар хүтэлбэрилжэ байдаг засагта эсэргүү бүhалгаа эмхидхэнэ. Яаха аргагүй диилдэхэ болоходоо, Хас занги хилэ дабажа гараад, Шубин гэдэг удамаршадтай сагаантанай отрядые дахуулжа, Монгол оронoo ерэнэ. Хас ноёной басагад hайхан сэдьхэлтэй Саранзан, тэрэнэй дуратай хүбүүн Жамбал, мүн нютагай үгытэйшүүл Норов, Балсан, Чойжин, тиихэдэ ород нүхэр Алексей, буряад эдэбхитэн Санжаев гэгшэдэй туhаламжада түшэглэн, сагаантанай отрядые Хүбсэгэл нуур хүрэтэр табихагүи гэhэн hэдэлгэ Балжий хэнэ.

Танай даргатай Хас юуншьеб тухай зангалсан байжа ехэл удаан хөөрэлдэнэ. Шубин даргыень Балжий таниха hэн. Энэл галзуу зантай хүн Эб модоной нааданда суглараг-шадые буудаха тооной тараагаа hэм шуу. «Таахада үдэшэндөө эдэнэр дабаанай хойто хада хүрэжэ, тэндэ хоноод, эртэлэн гараад ябана ха», — гэжэ Балжий таамаглаба. «Таанадhaa нэгэл үhөөгөө абахаб даа. Мүнөөшье магадгүй...» Сагаантан улам улам дүтэлжэл ябана. Сэхэ доошоо харахадань, тагнуулшадынь хэбэртэй, моритой гурбан хүн hэрд гүйлгэлдэhөөр гарашаба. Гол хүсэниинь мэнэ мэнэ хабшалай эгээл уйтан газарта хүрэжэ ерэхэнь. Одоошье Балжий божо, томо хүшүүргээ балсанта гараараа шангаар адхаба. Өөрэйнь зүнгэй ёhoор лэ болобо гэжэ ойлгоходоо, хүшүүргээ ходо татажархихадань, түрүүн ааляар аад, hүүлдэнь тэнгэриин дуундал нээрэн ой модые доhолгон зэдэлшэбэ. Доороhoонь оог хашхараан, мэгдэhэн, тэбдэhэн хуугай соностобо. «Яба hүнэгтыl» — гэжэ шэбшэхэ зууураа Балжий хоёрдохи хүшүүргээ мулталаад, эртээнhээ бэлдэhэн эмээлэй шэнээн шулуунуудые доошонь мухарюулжа мэдэбэ. Сагаантанай сэрэгүүд гансата бутаран, урагшаа хойшоо гүйлгэлдэбэ. Бариманиинь гүн гүнзэгы хабшал руу хиидэнэ. Моридынь гэдэргээ буляалдан собхоролдоно. Теэд хэниинышье юундэ гэнтэ хүhэг шулуунуудай хамхаран унаhан ушарые ойлгоогүй хаш. Айхабтар муухайгаар инсагаалаад, халба hүрэhэн моринойнгоо эмээл дээрэhээ шэдүүлhэн Хас занги талаангаар хабшал руу унангүй үлэбэ. Тэрэ шэнэhэнэй мүшэртэ аhалданхай:

— Ай даа, бурхамни абарыш! Энэ хадын сабдаг намда уурлаал, — гэжэ амиды үлэhэндөө аргагүй баяртайшье hаа, аман соогоо маани уншан байба.

Балжий энэ аюулта хабшалhaa түргэхэн холодожо, бүри саана бэлшэжэ ябаhан мориндоо хүрөөд, уламынь татамсаараа, тэрээндээ мордоодхибо. hөөргөө эрьежэ харахадань, Зүрхэн хайрханай оройдохи нарhад үглөөнэй хон жэндэ дууран hууба. Наран тэдэнэй гуулин улаан бэеые нааршаан шарана хэбэртэй. Мүнөө хайшаа ошолтойб? Гэнтэ тэрэ Эрхүүдэ барлагдан гарадаг «Монголын үнэн» гэжэ газетэ дээрэ Моондо тосхондо улаантанай отряд байрладаг гэжэ уншаhанаа hанажархихадаа, мориёо эрид эрьюулэн залажа, тиишэ табилуулба. Эгээл ехэ дэмбэрэлтэй юумэниинь гэхэдэ, Балжийн Моондо хүрэхэдэ, Монгол оронииe сагаантанhaa сэбэрлэхэ даабаритай ехэ бүлэг сэрэг Гальт гэжэ хүнэй ударидалга доро Эрхүүhээ тэндэ ерээд байгаа бшуу. Ушар байдалаа ойлгуулжа хэлэхэдэнь, тэрэниие газаршан болгожо томилоо hэн.

* * *

Балжий тэрэ үдэртөө Моондын дабаае шэглэн, хара үгсөөгүүр гараhан аад, мориной хурданда найдажа, үдэ үнгэржэ байхада дабаанай хяра дээрэ гараад байба. Иишэ ерэхынгээ урда Хатгалда ноохо угаажа байhан бүхы зониие эндэhээ тэрьедэгты, сагаантан ерэжэ ябана гэжэ баалаhан юм. Теэд тэдэнэр үгынь дуулаха гү, али үгы гү—мэдэхын аргагүи. Тиигээд өөрөө гансаараа дайсадые угтан ошожо, уйтан хабшалда дээрэhээнь шулуу шохой, модо hүдэ унагаажа, hаатуулаад үзэхэ гэhэн байгаа бшуу. Гэб гэнтэ орой дээрэhээнь хүhэг шулуунуудай унажа эхилхэдэнь, муу зүн түрэhэн дайсад Хас зангияа хаяад, hөөргөө, Россингаа газар руу бусашаха аалам?

«Автономито ара Монголой гүрэнэй хилэ» гэжэ аржытар бэшээтэй модон бахана туласа ерээд, Балжий моринhoo бууба. hөөргөө эрьелдэжэ, аяар саана гэрэл мэтэ ялас гэhэн Хүбсэгэл нуур тээшэ hарабшалан харана. hайхан даа оршон тойронхи, мүнхэ ногоон хүжын соробхилмо үнэртэй энэ тайга! Эгээл эндэ Балжийда дурсахашье зүйл олон hэн. Юуб гэхэдэ, хамтын нааданда аяар Буряад дайдаhaa Дариимынгаа ерэхэдэ, эндэл дабаанай табсан шэнги тэбхэр, хибэс мэтэ ногоон дэбисхэртэй оройдо угтан абадаг, наадана дүүрэхэдэ, эндэhээл үдэшэдэг зантай hэн. hанамжын долгиндо абтахадаа, мориёо hула табяад, хүдэлэнгүй нэгэ хирэ hууба. Дариимаяа хараха, тэрээнтэй ошожо уулзаха хүсэлын хуурай үбhэндэ аhаhан гал шэнги соробхилходол гэнэ. Теэд Хос хүрэтэр хурдан морёор хоёр час гүйлгэбэл, хүрэхэл байна. Зүгөөр нүхэдөө яажа орхижо болохоб?

Үдэшэ болотор хоёр hайн хүшүүргэ бэлдэжэ, Зүрхэн хайрхан хадын уйтан хабшал дээрэ томо томо шулуу суглуулжа, таарамжатайгаар зэргэлүүлэн табиба. Нэн түрүүн унагааха амба сарай шэнээн шулуундаа хоёр хүшүүргээ үдиибэ. Үглөөдэр болотор хүлеэхэ хэрэгтэй. Болодог юумэниинь болоно, харадаг юумэниинь харана бээз.

Үүрэй гэгээрхэ багаар хүхы донгодожо, ойн жэжэхэн шубууд пишагашалдаба. Эдэ бүгэдые шагнахадаа, hанаагаа амарhан, үярhаншье шэнги болобошье, Балжий дабаанай хойто талые хаймадан харана. Үргэлэниинышье дэгдэшэбэ. Хурса шаргал наранай туяа оршон дайдые алталба.

Гэнтэ ойро дүтэнь хүнүүд дуугаралсаха, мориной турьяха абяан дуулдаба. Мориной хүл дороhoo хадын хайрай шаршаганан унахан ьшье соностобо. Балжиин hэр-мэр гэжэ гэтэхэдэ, Зүрхэн хайрханай хабшал руу hунаhан харгыгаар Хас занги хорёод гаран сагаан сэрэг дахуулаад, морёороо hайбарлуулжа ябаба. Сагаан-

Балжийhaa мэдээ абаhан улаан сэрэгшэд Шубинай бандые усадхаха зорилготойгоор удангүй урагшаа Монголой хилэ шэглэн, мүнөө Зүрхэн хайрханай хабшал тээшэ дабшаба. Балжийн зүрхэн баяраар халин, сээжэдээ багтажа ядашанхай ябаа hэн. «Монголын үнэн» гэжэ газетын шэнэ номернуудые уншахадаа, Сүхэ-Баатар түрүүтэй Монгол оронoй делегациин Москва ошожо, Ленинтэй золгоhон тухай мэдэжэ абаба. Алдарта жанжан Сүхэ дэлхэйн арадай агуу ехэ вождь Владимир Ильич Ленинhээ сэрэгэй туhаламжа эреэ ха юм. Тэрэл туhаламжын үзүүлхэ сэрэгэйнь газаршан би ябанаб гэжэ hанахадань, Балжийн досоо ямар байлтайб?!

Эгээл энэ үедэ Хас занги Шубин хоёр үлэhэн сэрэгшэдээ суглуулаад, Алсагарай адаг, ноохо сэбэрлэдэг газар хүрэжэ ерээд байба. Зүгөөр ойро, тойрон хэншье харагданагүй. Гэнтэ буугаа бэлэн бэряад байhан сагаан сэрэгүүд урагшаа, хойшоо гүйлгэлдэбэ. Теэд амиды амитан үгы. Уур сухал болоhон Хас занги ноохо тушаан абадаг сарайн сонхонуудые хуу бута сохибо. Шууяа нэрьеэнэй гарахада, хахархай тэрлигээ хэдэрhэн Балсан бии боложо, Хасай урда газар тэбэрин унаба. Балсангые сагаан сэрэгүүд хүреэлжэрхибэ.

— Аhа, ши бузар муухай гүйраншан, эндэ хоргодоод байналтайш! — гэжэ Хас хашхарба. — Улаан засагайш удамаршан хаана бэ, үтэр хэлэ!

Онигорхон нюдэнүүдээ нээжэ, гэнэн хонгор шарай шарайлан:

— Одоо би хаанаhaa мэдэхэ гээшэбиб? — гэжэ Балсан hулаханаар дуугарба.

(Эхин. Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

Дэлэгэйн ЖУГДЭРХҮҮ

МООНДЫН ДАБААГААР

(БАРИМТАТА ТУУЖАҺАА)

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта).

Шубин атаман Балсанда дуужэ, давшаг ташуураа нугалжа баряад:

— Алексей гэдэгэй хаана оролдоhые мэдэхэгүй гүш!?— гэжэ бадаашаба.

— Үгыбэн даа. Купецэй энэhоо хараха даабаригтай хаана hуужал байгшаб. Хэнэй, энэ ябаhые мэдэхэ [illegible]шэбиб!— гэхэдэнь, монгол эн ёhоор газаагуур Шубинэй ойлгобогүй хэбэртэй.

— Энэш шал худалаар хэлэнэ,— гэжэ Хас зандараад, сотты гэhэн дохёо сагаан сэрэгүүдтэ үгэбэ. Гүрэмэл ташуурай минаанууд Балсанай нюрга руу сахилгаанай хилхандал буужал байба. Эүүн айхабтар үбшэнтэй аад, [illegible] ойлгогдохёошье болиин: «Талаан болоходо, Жамба хубүүмни гэртээ гү байна. Баряа haa, үхэтэрнь сохо hэн. Бишье даа элдэхэ [illegible] элдэhэн хүм...» гэжэ [illegible] тэндэ мэдэхээд даражарhыба. Арай шамай амияа абажа ядажа хэбтэhэн Балсаниие хаяад, Хас занги Шубин хоёр сагаан сэрэгүүдээ урагша, хойшоо гүйлгэжэ, хоёhон hэеы гэрнүүдэй дэлбэ татан, хэниешье [illegible]дэрнэ. «Энэ хойто үндэрэй ойдо бултадаа гаража, хорhоо юм байхан» гэжэ Хас тарни ойлгоод, Шубинай [illegible]уда гуйлгэжэ ерэбэ. Тиинэ [illegible]дэ үндэр уула худар заажа:

— Уланта... тэндэ!—гэбэ.

...Наранай арюунда орохын [illegible] тээхэнэ тугалтай унэ[illegible] тоотоожо ябаhан Саранзан хонгёо аялгатай дуу тэ[illegible]. Тэрээндэ дүтэлхэ бүрөө Жамбалай зүрхэн түргэ түргэн [illegible]лно. Тээд мүнөө инаг дууны тухай hанаха саг бэшэл. Сагаантан Алсагарай адаг хү[illegible]жэ ерэнхэй. Алексейн дааряар тагнуулда гараhан аал, [illegible]лэнсэг бургааhа далдалан. [illegible]оhо угаадаг газар хүрэхэеэ [illegible]атараа, шаг шууяа, мориной бараа соносоод, зүг татан [illegible]йжа шагнаархахадаа, Хас [illegible]нгиин хэнтэй, юундэ ерэhые [illegible]лгоо бшуу. Тэрэ дары hөөр[illegible]ешье гүйшэхэ hэн, зүгөөр [illegible]найхинай хаана хоргодожо [illegible]иhые сагаантанай мэдэхэ бэ[illegible]э хада, оройхон болгоод Саранзантай уулзаад ошохо гэ[illegible]э шиидэз hэн. Магад сүгтаа [illegible]домжолходоо, нэгэ юумэ [illegible]тээжэшье болохо аалам. [illegible]гэ нарhанай саанаhаа гараад:

— Сайн, Саранзан,— гэжэ Жамбал мэндэшэлбэ.

— Сайн, Жамбал. Ши эндэ [illegible]анаhаа бии болошобош? [illegible]ээ гайхалтай юм?

Жамбал басаганай бага hаа[illegible]итад гэhэн зөөлэхэн аад, хатуухан гарые адхажа, бүхы [illegible]шар байдалыень ойлгуулаад, [illegible]үүлдэнь иигэжэ гуйба:

— Ши эсэгэеэ үгэдөө оруулаа ёhотойш. Юуб гэхэдэ, Хасай сагаан сэрэгүүдые дагуулжа ерээд, Алсагарайннай дагта сүйд хэжэ байна. Үглөөдэр тэдэнэршни заабол Алексей, Санжаев болон бусадые бэдэрхэеэ Хойто үндэр тээшэ ошохо...

— Юу хэлэнэш, нээрээ гү?— басаган нюдэеэ ехэ болгоод, найрата нүхэр тээшээ харана.

— Нээрээ даа, аюултайл юумэн болохоёо байна гээшэ. Ши абаяал үгэдөө оруула. Буудангүй, шуhа адхангүй сагаан сэрэгүүд эндэhээ зайлаг.

Саранзан нүхэрэйнгөө хэлэhэн үгын гүн удхые ойлгохоёо, hанаа алдаба. Тиигээд Жамбалай хасарые эльбэжэ:

— Шиниингээ хэлээшээр ябахаб. Теэд манай аба хүнэй үгэ дуулаха хүн бэшэ даа. Хүсэр лэ байна, туршаад үзэхэ болоо гүби даа,— гэбэ.

Тэдэ хоёр бэе бэедээ няалдаад, удаан абяагүй зогсобод. Боро хараанай унаха хаhада Жамбал Хойто үндэр руу шуумуухан алхалба. hанаата болоhон Саранзан үнеэдээ тоггооhоор гэр тээшээ шэглэбэ.

Үдэшэлэн эсэгэтээ хөөрэлдэхэ, улаантанай урдаhаа бү буудыт гэжэ гуйха, монгол хүн тээшэ гүбши гэжэ hануулха гэhэниинь тэрэнь бандидуудай толгойлогшо Шубинтай архияа залгяад, мэнтэн улаан юумэн эрьюу эшэгэн шэнги маарахадаа бэшэ юумэ мэдэбэгүи. Үнгэржэ ерэхэдээ, нюдэнүүдыньшье басагаяа оложо туданагүй.

Хара үглөөгүүр бодожо, сагаантан Хойто үндэр тээшэ дабхиба. Унтангүй шахуу хоноhон Саранзан хатарша зээрдээ эмээллээд, тээ хойно hоонь ябаадхиба. Тэрэнэй үбэртөө хэhэн пистоледынь сээжыень хайрахадал гэнэ. Үдэшэлэн эсэгынгээ алдалан хүрхиршахада, ябаган шэрэйнь hугалга соо байдаг хоёр-гурбан ташуур буунуудайнь нэгые Саранзан абаhан байгаа. Эсэгээ дахажа, иишэ-тиишээ ябахадаа, тэрэнээ hахаажа, ташуур буугаар hайн буудадаг болоhон юм. Үнгэржэ ерэхэ-

дээ эсэгэнь омогорхон:

— Минии басаган ёhотой мэргэн даа. Эрэшүүлhээ заахалые дутаахагүй!— гэжэ эльгэ хатагша hэн.

Харин энэ үглөөгүүр үүрээр отрядай түргэн добтолгоо бэлдэжэ байхада, Саранзадахин эсэгэдэ ошоохо:

— Аба, та тэдэнние бү буудыт. Тэдэнэр өөhэдөө түрүүлэн бүхы дүй гарғахагүйбди гэжэ тангаргалана, болиит, юрэдөө,— гэхэдэнь, Хас занги хёлойн хаража, шал улаан зубхитай нюдөө эрэгэнүүлэн:

— Хойш, шинии хабаадаха хэрэг бэшэ,— гэжэ бадашаа hэн.

Зунай hүни богонихон даа... Шубинай отряд абяа шэмээгүйгөөр, харгын хажуу талаар хатарна. Хас занги мүнөөхил Шубинтаяа аалихаар юнышье тухай ярилдана. Саранзан тэдэнэй хойноhоо хоёр-гурбан зуугаад метрын газарта мориноо жолоо hула табяад хатаруулжал мэдэнхэй.

Удангүй бүүгай дуун хадын хярhаа соностобо. Нэгэ ангууша монгол сахюурта буугаараа шалгангаа, бүгэлэн ябаhан сагаан сэрэгүүд тэнэш амыень шэлгүүлээд, шабхыень даражархиба. Үндэр хээр моритой сагаан сэрэгүүдэй нэгэн доро моринииинь муухайгаар инсагалан, хажуу тээшээ хэлба hүрэн гүйшэбэ. Дээрэнь hүүгшэнь тархяа гунхалзуулан унахадаа, шархатаа юм гү, али шулуутай газар хүндөөр сохёо юм гү—бодоболгүй. Сагаантан добо еэдэ дабшаба. Холоhоо хаража, эндэ, тэндэшье бөөн хүхэ утаан гарадагана. Тэмоошог сагаантан хүүгэй шулуун шадар хүрөөд, добтолгошоой морид урагшаа ябахаа болишобо. Бүүгай дуун, даринн үнэр, моридой инсагалгаан урдаан замхабагүй... Хас занги хурдан сагаанаараа эндэшье, тэндэшье бии болоно. Зүгөөр нэгэ монгол зангиин хэрэгэй түлөө тархяа hомон доро табижа үгэхэ дуратайшуул хомор хэбэртэй. Нэгэеэ алуулхадаа, тэдэнэй эрмэлзэл унтаршаба хаш. Эгээл энэ үедэ Саранзан сагаантанай дунда гүйлгэжэ ерээд, дахин эсэгэдээ хандаба:

— Аба, бү буудыт, бусыт. Тиигээ hаатнай, хадын хярада хорогшод буудахаяа гансата болихол!

Хас занги басаган руугаа хүлзэнгеэр хараад:

— Хойшоо боло! hаалта бү хэ! — гэжэ үглөөнэйхидөөл хашхарба.

Саранзан тээ саашаа урмаа хухарангяар зээрдэ морёороо гэшхэлүүлжэ ябатараа, гэнтэ гэдэргээ эрьелдээд, хүрин даалимба дэгэлэйнгээ хормой дороhоо маузер түхэлэй ташуур буугаа гаргаад, юушье мэдээгүй байhан сагаантанай толгой руу шагаан буудажа эхилбэ. Түрүүн ябаhан адар томо сагаан сэрэгшэ алдалан унахадаа, дүрөөдөө шагтаглалдаад, хайр дээгүүр ханхинаса шэрүүлбэ. Үшөө нэгэ бандидай морин бүдэрэн унаба. Хадын хяраhаа буунуудайшье дуун эрид түргэдэбэ. Шубинай сэрэгшэд ара, үбэргүй буудуулхадаа, юунэйшье боложо байhые ойлгохоёо болижо, урин тарин гэжэ иишэ тиишээ гүйлгэлдэбэ.

Дурамаар эдэ бүгэдые хаража байhан Жамбал нүхэдтөө хандан, шангаар дуугарба:

— Сагаантание Саранзан араhаань тангайлгажа эхилбэ. Бидэ юу хаража, эндэ хороод хэбтэхэбибди. Урагшаа дабшая!

— Тиигэе! Саг ерээ! — гэжэ Алексей дэмжэбэ.

— Сагаантан таража, гүйлдэжэ эхилбэ. Урагшаа!—гэжэ үбсүүгээ шулуунай саанаhаа бултайлгаhан Санжаев хашхарба.

— Жамбал! — гэжэ Саранзан бии шадалаараа, хада уулын сууряататар хашхарба.

Тэрэниие дуулаад, шархатаад хэбтэhэн нэгэ сагаан сэрэгшэ тохоног дээрээ үндыжэ, Саранзание харажархихадаа, hалаганаhан гараараа ташуур буугаа ходолон абажа, басаган руу шагаагаад буудажархиба. Ганса нарhа далдалаад байhан Саранзанай дала мүр руу халуу бусалхадал гээд, тархинь эрьежэ эхилбэ. Тиихэдэ Алексей удамаршатай монгол үгытэйшүүл, ангуушадай ябууд дундаа буудан, добтолжо захалхые тэрэ гансата үhатаhан нюдөөрөө хаража, харин үшөө hонор зандаа арадань улаантанай «Ура!» хашхархые, шэхээрээ соносхожо үрдеэд лэ, мэдээгээ алдаа hэн.

Амигүй хэбтэhэн басаганай хажууда Балжий, Алексей, Чойжин, Санжаев, Жамбал — булта сугларaад абяагүй зогсобод. Гансал Жамбал тэсэнгүй бии, үгы шададлаараа:

— Саранзамни! Нарамни!— гэжэ хиигалан, харанхалан тэрэнээ тэбэреэд уйлаба.

А. ЖАЛСАНОВ
буряадшалба.

ЭЛҮҮР ЭНХЫН БУЛАН

ХҮНГЭН САРЮУН ЯБАХА ГЭБЭЛ...

Физическэ хүмүүжүүлгэ хадаа хүнүүдэй элүүрые сахин хамгаалха, хододоо хүнгэн сарюун ябаха, али бүхы үбшэнhөө hэргылхэ эгээл шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно. Манай орон дотор хүн зоной дунда физкультурно-элүүржүүлгын хүдэлмэрие хүгжөөхэ талаар зарим тэды амжалтанууд түйлагданхай.

hүүлэй жэлнүүдтэ совет хүнүүдэй ажабайдалда физическэ культура, ГТО-гой комплекс болон спортын элдэб зүйлнүүд багаар нэбтэрэн оронхой. Предприятинуудта, эмхи зургаануудта, hургуулинуудта колхоз, совхозуудта, хүн зоной ажаhуудаг, амардаг газарнуудта профсоюзай болон физкультурын эмхинүүдэй байгуулhан физкультурно-элүүржүүлгын бүлэгүүд хүнүүдые физкультура болон спорт эрхилхэ талаар үргэнөөр элсүүлэн хабаадуулдаг байна.

Манай орондо «Элүүр энхын» бүлэгүүд үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ, олониитэдэ hайшаагдаа. Элдэб наhанай хүнүүдэй, илангаяа наhажаал зоной дунда үнгэргэгдэдэг иимэ ажал ябуулга олониитын элүүр энхые сахин хамгаалха, үбшэнhөө hэргылхэ, хододоо хүнгэн сарюун ябаха, олон удаан жэлнүүдтэ зохёохы ажал ябуулгаяа эрхилхэ, наhажаал хүнүүдые ГТО-гой нормо тушаахыень бэлдэхэ гэхэ мэтэ зорилгонуудые шиидхэхэ талаар шэглүүлэгдэдэг юм.

30-haa дээшэ наhанай хүнүүд гол түлэб ажабайдалай баян дүй дүршэлтэй, гүнзэгы эрдэм мэдэсэтэй байдаг. Арадай ажахын элдэб hалбаринуудта, эрдэм наукада, искусствада тэдэнэй гол үүргэ дүүргэдэгынь хэндэшье мэдээжэ. Ушар иимэhээ дундуур наhанай, мүн үтэлжэ ябаhан хүнүүдэй элүүрые хамгаалха, тэдэнэй бэе махабадыень хатуужуулха асуудалнуудые физкультурын бүхы эмхинүүд, эмнэлгэ-hэргылэлгын эмхи зургаанууд ехэ оролдолго гаргадаг гээшэ.

Манай республикын предприятинуудта, эмхи зургаануудта элүүр энхын бүлэгүүд, гүйхэ дуратайшуулай ба бүхы бэе махабадаа hайжаруулгын клубууд эмхидхэгдэн байгуулагдана. Эмнэлгэ-hэргылэмжын шэглэлтэй элүүр энхын түрүүшын бүлэг 1980 онhоо «Труд» бүлгэмэй дэргэдэ хүдэлдэг юм. 1982 ондо «Спартак» бүлгэмэй дэргэдэ гүйхэ дуратайшуулай клуб байгуулагдаа hэн. Профсоюзай областной соведэй элүүржүүлгын хүдэлмэриин методическа кабинедэй инструкторнууд-методистнууд эндэ хэшээлнүүдые үнгэргэдэг байна.

Манай республикын поликлиникэнүүдтэ врачебнэ шалгалтын кабинедүүдэй үгы байhан дээрэhээ элүүр энхын бүлэгүүдтэ, гүйхэ дуратайшуулай клубуудта хэшээлнүүдые эрхилдэг инструкторнууд тэндэ ябадаг хүнүүдые манай диспансертэ эльгээдэг юм. Диспансерэй врачнууд тэдэнэй бэеын элүүрые наринаар шэнжэлдэг байна. Тэдэнэй ямар мэргэжэлтэй байhые хараада абажа, шэнжэлгын үрэ дүнгүүдтэ үндэhэлэн, иимэ бүлэгүүдтэ гү, али клубуудта ябаха аргатай байhан тухай дурадхалнуудые үгэдэгбди. Бүлэгүүдые эмхидхэн бүридүүлхэдээ, хүнүүдэй наhые, физическэ бэлэдхэлэйнь хэмжээе, ямар үбшөөр үбдэhыень хараада абаха шухала. 30-haa 70 хүрэтэр наhанай 20—25 хүн бүлэгүүдтэ ябадаг.

Иимэ бүлэгүүдтэ үнинэй ябажа байhан хүнүүдшье бии. Жэшээнь, М. А. Сускина—65, К. И. Отоцкая 75 наhатай юм. Тэдэнэр иимэ бүлэгүүдтэ таhалгаряагүй ябаhанай ашаар хүнгэн сарюун байхаhаа гадна, ажал хэхэ арга шадабаряа гээдэггүй. Михаил Иосипович Стопа 61-тэй боложо ябана. Тэрэ 20 гаран жэл соо гүйжэ, санаар ябажа, тамаржа, хүнгэн сарюун зандаа бшуу. Тэрэ ажалаа эдэбхитэйгээр ябуулhаар. М. И. Стопа түмэр замшадай сэсэрлиг соо гүйхэ дуратайшуулай клубые хүтэлбэрилдэг юм. Тэрэнэй бүлэг 25—30 хүнhөө бүридэдэг. Ямаршье сагай уларилда hаатангүй, гүйдэг, урилдадаг дээрэhээ тэдэ үбдэжэ байдаггүй.

Сүүлэй жэлнүүдтэ элүүржүүлгын хэрэг, бэе махабадаа элүүржүүлхын тула ябагаар ябаха, гүйхэ гээшэ үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ хүнэй үе мүсын шалаае гаргадаг, шуhанайнь эрьесые hайжаруулдаг байна. Тиимэhээ үдэр бүри ябагаар ябадаг, гүйдэг хүнүүд хододоо хүнгэн сарюун, омог дорюун, сог залитай, ажалша бүхэриг зандаа ябадаг гээшэ. Гүйхэ гээшэ хүнэй нервнэ системэдэ, зүрхэнэйнь хүдэлсэдэ hайнаар нүлөөлдэг. Хэды hайн бэетэйшье haa, гүйжэ бэе махабадаа хатуужуулхынгаа урда тээ врачта хандажа, зүбшэл заабари абаха хэрэгтэй.

Медицинскэ шалгалта гаража, врачhаа зүбшэл абаhан хүнүүд лэ «Элүүр энхын» бүлэгүүдтэ ябаха ёhотой. Эмшэлэлгын эмхи зургаанай үгэhэн саарhа дансатай хүнүүдые иимэ бүлэгүүд гү, али клубууд абаха ёhотой. Элүүр энхын бүлэгүүдтэ, клубуудта ябадаг хүнүүд гурбан hара болоод лэ бэеэ шалгуулжа байха зэргэтэй. Спорт эрхилhээр лэ ябадаг ветеранууд врачебно-физкультурна диспансерэй врачебнэ хиналта шалгалта доро хододоо байдаг.

Хэрбээ ямар нэгэн ушар шалтагаанаар (үбшэнгэй шалтагаанаар) забhарлалга хэбэл, элүүр энхын бүлэгүүдтэ дахинаа ябажа эхилхынгээ урда тээ заабол врачта хандаха хэрэгтэй. Гүйхэ, харайха, ябагаар ябаха гээшэ хүнэй бэедэ муу юумэ ушаруулхагүй байха гэжэ бодомжолжо яашье болохогүй. Ушар иимэhээ врачай заабари зүбшэлнүүдые наринаар сахиха шухала. Тиигэбэл эдэ бүгэдэ хүнэй бэедэ туhатай байдаг шуу.

Ябагаар ябаха, гүйхэ гээшэ хүн бүхэнhөө үдэр бүриин hорилго бэлэдхэл эридэг. Энээнэй тула үдэрэйнгөө гуримые наринаар сахиха, бэеэ зүб мүрөөр абажа ябаха хэрэгтэй. Нэн түрүүн элүүр энхын бүлэгүүдтэ ябадаг хүнүүд тамхи татахагүй, архи уухагүй болоно. Хүнэй бэедэ болоhон бүхы хубилалтануудые гуримшуулан тааруулха, hэргээхэ зорилготойгоор эдеэ хоолынь шэмэтэй, элдэб янза байха ёhотой.

Тиигэбэл хүн бүхэн хододоо хүнгэн сарюун ябаха аргатай бшуу.

Н. ДОРЖИЕВА,
республиканска врачебно-физкультурна диспансерэй врачебнэ хиналтын отделениие даагша.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ТАКСИМОДО ВОЛЕЙБОЛ ХҮНДЭТЭ[Й]

БАМ-ай түмэр замаар поезднүүдай ябажа эхилhэн үйлэ хэрэгтэ зорюулагдаhан волейболой турнирта Таксимогой суглуулагдамал команда 1-дэхи hуури эзэлбэ. Сюльбанай, Куандын командванууд шангай удаадахи hууринуудта гараба. Энэ мүрысөөн заншалта болохо ёhотой.

Таксимогой волейболистнууд С. Дугарон, Г. Шелепинская, З. Говоров гэгшэд турнирай эрхим наадагшад гэжэ элирүүлэгдэбэ. Илаhан командада кубок, грамота, шалгарhан волейболистнуудта үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

Барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын спортивна комплексын тренер О. И. Дугарон Таксимодо волейболистнуудай hайн команда байгуулжа шадаа. Тэрэнэй hурган hорид[...] команда—Кичера, Уоян, Му[...]ын-Адаг тосхонуудай волейболистнуудые илаhан бай[...]. Тиихэдэ Северобайкальск [...]тодо үнгэргэгдэhэн «Нижн[еан]гарсктрансстрой» трестын спартакиадада түрүүлээ. Мү[...] тэдэнэр үбэлэй спартакиада[...] бэлдэжэ байна.

Е. БОГАЧЕВ.

ШАТАРАЙ hОНИН

Пионернүүдэй байшангуудай ба hурагшадай дунда шатараар «Комсомольская правда» газетын шанда хүртэхын түлөө зональна мүрысөөн Красноярск хотодо hаяхан болобо. Свердловскын эдир шатаршад 1-дэхи hуури эзэлээ. Харин республикымнай команда 5-дахи hууриda гараа.

Улаан-Үдын 35-дахи hургуулиин 8-дахи классай hурагша Володя Дашанимаев табадахи хюлгэ дээрэ наадажа, долоонhоо 6,5 очкотойгоор түрүү hуури эзэлээ. Мүн лэ тэрэ hургуулиин 9-дэхи классай hурагша Гена Шабаганов хоёрдохи хюлгэдэ наадахадаа, 5 очкотойгоор гурбадахи hуурида гаража, СССР-эй спортын мастерта кандидадай нормативай түрүүшын балл дүүргэбэ.

* * *

Облпрофсоведэй дэргэдэхи заочно hургуулиин эдир шатаршадай hуралсал аяншалгын «Улаан-Үдэ» баазада болоjо дүүрэбэ. Тус hургуулидаа республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө, мүн «Белая ладья» клубай шанда хүртэхын түлөө мүрысөөнүүдтэ hайн наада харуулhан Түнхэнэй, Улаан-Үдын, Хурамхаанай, Хэжэнгын районуудай эдир шатаршад hурадаг юм. Хүүгэдэй спортивна 8-дахи hургуулиин тренернүүд А. Митупов, Т. Агафонова болон бусад шатар тухай лекцинүүдые уншаhан байна.

Л. ГАРМАЕВА,
«Белая ладья» клубай республиканска штабай түрүүлэгшэ.

Авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубай [ин]структор, спортын мастер Валерий Мироманов hүүлэй [...] жэлэй турша соо санын зүргэ дээрэ хэниешье урдаа [гар]нагүй. Гурбан жэлэй урда тээ Хабаровск хотодо үнгэргэгд[эhэн] Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөндэ 30 километртэ урил[дa]хадаа, түрүү hуури эзэлээ hэн. Тиигэжэ тэрэ РСФСР-эй түр[үү] hуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаhан [...].

В. Мироманов 15, 30, 50 болон 75 километрэй зайда р[ес]публикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ [...] удаа илалта түйлажа, арба гара дахин Буряадай АССР-[ай] чемпионой нэрэ солодо хүртэнхэй. Гадна тэрэ авиацион[но] промышленностиин предприятинуудай суглуулагдамал [ко]мандануудай дунда СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө [мү]рысөөндэ хабаадахадаа, 30 километрэй зайда бронзо ме[да]ляар шагнагдаhан намтартай.

Валерий Мироманов залуу санашадые hурган hоридо[ж]о, [...]рэнэй хүмүүжүүлhэн хэдэн хүбүүд спортын нэгэдэхи р[аз]рядтай болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Мироманов.

В. ПЛУТТЫН фото.

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН САанаhАА

РУМЫНИИН КОММУНИС ПАРТИИН XIII СЪЕЗД

БУХАРЕСТ. Румыниин Коммунис партиин XIII съезд хүдэлмэрээ Республикын ордоной Ехэ зал соо эхилбэ. 3 мянга гаран делегат, олон тоото айлшад — Румыниин хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ветеранууд, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрэндэ хабаадана.

Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай, социалис партинуудай, национально-сүлөөрэлгын ба түрүү үзэлтэй эмхинүүдэй делегацинууд съездын хүдэлмэридэ хабаадахаяа ерэhэн байгаа. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий түрүүтэй Советскэ Союзай Коммунис партиин делегаци тэдэнэй дунда бии.

РКП-гэй Генеральна секретарь Н. Чаушеску XII болон XIII съездүүдэй хоорондохи үе соо РКП-гэй бэелүүлhэн ажал ябуулга тухай, партиин саашанхи зорилгонууд тухай РКП-гэй Центральна Комитедэй элидхэл хэбэ. Румыниин Коммунис партиин XIII съезд хадаа парти болон арадай ажабайдалда, ороной социально-экономическа хүгжэлтэдэ, хүгжэлтэ түгэс социалис общественые байгуулгада, коммунизм тээшэ Румыниин урагшаа дабшалгада онсо шухала удха шанартай үйлэ хэрэг болоно гэжэ тэрэ хэлээ.

Түүхэдэ 40 жэл хадаа тон богонихон болзор мүн, гэбэшье эдэ жэлнүүдтэ Коммунис партиин хүтэлбэри доро румын арад хэдэн түүхэтэ шата — буржуазно-помещигэй гүрэнhөө хүгжэлтэ түгэс социалис общество хүрэтэр — гаталаа. Аграрна орон байhанаа Румыни мүнөөнэй промышленностьтай, социалис хүдөө ажахытай индустриально-аграрна орон болоо. 1984 ондо ороной промышленна продукци 100 гара дахин, харин хүдөө ажахын продукци 1945 онойхитой жэшээбэл, 7 шахуу дахин дээшэлhэн байна.

Хүдэлмэришэн анги, тарялашад, интеллигенци — румын арад бүхы hалбаринуудта элитэ ехэ амжалтануудые түйлажа, партиин XIII съездые угтаба. Тэдэнэр 1981—1985 онуудай табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхые шиидэнхэй. Энэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй, бүхы табан жэлэй түсэбые дүүргэлгын үрэ дүнгүүдэй үндэhөөр элшэ хүсэнэй ба түүхэй эдэй баазые, экономикын бусад hалбаринуудые хүгжөөлгэдэ горитой ехэ амжалтануудые түйлахабди.

Энэ табан жэлдэ ехэ мүнгэ зөөри социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудта гаргашалагдаа. hомололгонуудай хэмжээн 430 миллиардhаа дээшэ лей болоhон байна.

Шэнэ хүниие, социализм байгуулагшые хүмүүжүүлхэ, бүрилдүүлхэ талаар мүн лэ үргэн ехэ ажал ябуулагдаа. Литература, искусство, соёлой — уран hайханай зохёохы ажал ябуулга олониитын социалис мэдэрэлые хүгжөөлгэдэ үнэтэ шухаг хубитала оруулhан байна.

1986—1990 онуудай табан жэлэй социально-экономическа хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухайда элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэбэ.

РКП-гэй ба Румыниин гүрэнэй уласхоорондын байдалай, гадаадын политикын асуудалнуудта элидхэлшэ тогтоходоо, шахардуу шанга байдалые hулаpуулха, буу зэбсэгүүдые хуряаха, эб найрамдал хангаха, уласхоорондын харилсаа холбоо тогтоохо гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай хэрэг болоно гээд hүүлэй жэлнүүдэй үйлэ хэрэгүүд элирхэйлэн харуулна гэжэ тэмдэглээ.

hүүлэй жэлнүүдтэ уласхоорондын байдал илангала хүшэр хүндэ болоо. Дэлхэйн хоёрдохи дайнhаа хойшо дэлхэй дээрэхи байдал иимэ орёо тэгшүүрилтэй байгаагүй юм. Эгээл тиимэhээ ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, буу зэбсэгүүдые, нэн түрүүн ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые болиулха, бүхы дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангаха шухала. Буу зэбсэгүүдые хуряаха, замбуулинай дайдада зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гаргалгые болиулха талаар Советскэ Союзай оруулhан дурадхалнуудые hайшаан дэмжэнэбди гэжэ тэрэ хэлээ.

Бүхы социалис оронуудтай харилсаа холбоогоо хүгжөөн бэхижүүлхын түлөө, хоорондохи арсалдаата асуудалнуудые гуримшуулан шиидхэхын түлөө Румыниин Коммунис парти, Румыниин Социалис Республика саашадаашье залан сэхээр тэмсэхэ байна. Советскэ Союз болон Хитадай Арадай Республикын хоорондохи хөөрэлдөөнүүдые hайшаанабди, иимэ хөөрэлдөөнүүдэй эдэ социалис оронуудай хоорондохи харилсаае гүнсэд hайжаруулха арга олгохо байhандань этигэн найдажа байhанаа мэдүүлнэбди.

Социалис оронуудай хоорондохи hаналаа нэгэдэлгэ, харилсаа холбоон орон бүхэндэ социализм байгуулхын тула, социализмын нэрэ хүндые, эб найрамдалай ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын ба харилсаа холбоо тогтоохын политика бэелүүлхын тула онсо шухала удха шанартай эрхэ нүхэсэл болоно гэжэ тоолонобди гээд Н. Чаушеску мэдүүлээ.

Манай хүршэнэртэй харилсаа холбоогоо үргэдхэлгэдэ онсо анхаралаа хандуулдаг байгаабди, саашадаашье хандуулхабди. Энэ талаар Советскэ Союзтай харилсаа холбоогоо хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөхэ тухай манай партиин, манай гүрэнэй саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдаг байhыень тэмдэглэхые хүсэнэб. Советскэ Союзтай экономическа, эрдэм-техникын ба соёлой харилсаае үргэдхэхын тула СССР-эй арадуудтай хани барисаагаа, hаналаа нэгэдэлгэеэ бэхижүүлхын тула саашадаашье бүхы юумэ хэхэбди.

РАДЖИВ ГАНДИИН МЭДҮҮЛГЭ

ДЕЛИ. Индиин премьер-министр, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй түрүүлэгшэ Раджив Ганди мэдүүлгэ хэбэ. Түбэй Америкэдэхи байдалай, илангаяа Никарагуада зэбсэгтэ добтолго хэхэ аюулай тохёолдуулагдажа байhанhаа уламжалан, эндэхи байдалай орёо түгшүүритэй болоhондо hанаагаа зобожо байhан тухайдаа тэрэ мэдүүлээ. «Дэлхэйн энэ районгдохи байдал эндэхи гүрэнүүдэй бэеэ даан ба дулдыданги бэшэ байдалда, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгада, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда, аюулгүй байдалда уршаг тойбо татана», — гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай гүрэнэй ба правительствануудай толгойлогшонорой VII конференци дээрэ бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй [...] шүүд Никарагуада эзэрхэг [...] түримхэй ябуулгануудые, айлгаха hүрдө[...] гэhэн hэдэлгэнүүдыень эр[ид] буруушаагаад, энэ орон[ой] эсэргүү хархис бүхы ябу[ул]ганудаа болиулха эрил[...] табиhан байгаа гэжэ Р. Ганди зааба. Никарагуатай h[ана]л нэгэтэй байhанаа эз[...] хүдэлөөн нэгэнтэ бэшэ б[...] талаа hэн.

СИКХ УГСААТАНАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДТЭЙ УУЛЗАБА

ДЕЛИ. Бэеэ даан байдалтай Индиие усадхан үгы хэхэ талаар харата муухай hанаашалгануудаа бэелүүлхэ арга энэдхэг арад сепаратистнуудта, hүйдхэлшэдтэ хэзээдэшье олгохогүй юм гэжэ Индиин премьер-министр Раджив Ганди сикх угсаатанай түлөөлэгшэдэй делегацитай эндэ уулзахадаа мэдүүлбэ. Шажан мүргэлэй-угсаатанай талаар орон дотор хёморoo зүрилдөө үүдхэхые эрмэлзэдэг экстремис ба сепаратис бүлэглэлнүүдэй hүйдхэлтэ ябуулгануудые зайсуулан сарахын тула правительство саашадаашье шиидхэхы хэмжээнүүдые абаха юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Энэдхэг арадай таhаршагүй хубинь болохо сикхнүүд национальна бэеэ даан байдалтай бололгодо, республикын хүгжэн hалбаралгада ехэ хубитаяа оруул[hан] байгаа гэжэ премьер-минис[тр] хэлээ. Оронойнгоо нэгэдэ[л] сахин хамгаалхадаа, прав[и]тельство, бусад угсаатан[ай] адли, сикхнүүдэй үндэ[h]эрхэнүүдые сахин хамгаа[л]хархис этэгээдүүдэй хүл[...] шэдэй Индира Гандиие хэ[...]рото муухайгаар алаhан[ай] түлөө харюусалгые тэдэ[...] тэ даалгахагүй юм гэжэ [тэ]рэ мэдүүлбэ.

Бүхы энэдхэг арадтай хамта сикхнүүд Индиин гү[рэ]нэй ба политическэ элитэ [...] ажал ябуулагшые зэрлиг [...] хайгаар алаhан ушарта [...]раа гутана, Пенджаб ш[...]та, мүн хилын саагуур [...] экстремистнүүдэй үүд[...] байдаг ябуулгануудые бу[руу]шаана гэжэ делегацин [...] шүүд Р. Гандиин правите[ль]ствын бэелүүлжэ байhан п[о]литикые дэмжэхэдээ тэмд[эг]лээ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Партийна хинагшадай үндэр уялга» — ТАСС-ай материал. «Шэнэ квартал урган бодоно» —П. Казариновай репортаж. Загарайн районой ажалшадай социалис уялганууд.

Хоёрдохи хуудаhанда. Арадай хинагшадай ажал хэрэгүүд тухай тусхай хуудаhан: «Бүгэдэ ниитын дэмжэлгын хүсэн» — А. Шатуевай статья. «Куузикугай салат» — А. Митниковэй фельетон. «Илалтаартнай амаршалхагүйбди»— И Тыжебровэй, А. Пакеевэй шог ёгто тайлбари. «Үбэлжэлгэдөө бэлдээгүй байhан ээн зэмэтэй»—шалгалтын материал. Голодоhо гаргагшадые аршалагшад. «Нюдэ балай...»—А. Бутинай статья.

Гурбадахи хуудаhанда. «Хууляар хамгаалагдадаг ажал»— А. Покацкиин статья. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Арадай, шэнэ»— Ц. Цыреновагай статья. «Алдар солыетнай хүндэлхэбди», — В. Бадмаевай статья.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10 — Уран hайханай коллективүүдэй концерт. 10.40 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.50 — «Мертвые души» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 12.10 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 13.10 — Шэнэ hонин (13.15 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — Баримтата фильм. 15.55 — Татарай АССР-эй Гүрэнэй хатарай ансамблиин концерт. 16.50 —«Бидэнэртэй хамта, бидэнэр шэнгеэр, бидэнэрhээ үлүүгээр хэ». ГДР-hээ дамжуулагдаха.

Улаан-Үдэ. 17.50—Киноочерк. 18.00—«Байгал»— нютагуудай hонин. 18.10 —Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.25 —«Байгал»— мэдээсэлэй программа.

Москва. 18.45—«...16 хүрэтэр ба тэрээнhээ дээшэ наhанай». 19.30— Мультфильм. 19.45— «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00— Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет. 20.40— «Мертвые души— 5 серитэй уран hайханай фильм. 4-дэхи сери. 22.00 — «Время». 22.35—«Ираклий Абашидзе»—баримтата фильм. 23.30— М. Глинка. «Вальснууд, мазурканууд». 24.00—Шатараар дэлхэйн чемпионат. 00.20— «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Баримтата фильм. 9.35, 10.35— Н. В. Гоголь. «Ревизор». 10.05, 13.35 —Испан хэлэн. 11.05—ПТУ-гай hурагшадта. Астрономи. 11.35, 12.40— Зоологи, 7-дохи класс. 12.00— «Гэр бүлэ ба hургуули». 12.30— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.05— Түүхэ, 9-дэхи класс. 14.05— Ф. Купер. Ажабайдалайнь ба зохёохы ажал ябуулгынь хуудаhанууд. 14.50— «Последний свидетель»— уран hайханай фильм. 16.15— Шэнэ hонин.

Москва. 17.50— «Шатарай hургуули», 18.20— Концерт-романс.

Улаан-Үдэ. 18.45— Соносхолнууд.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам.редактора—2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81 корректорская — 2-33-61, выпускающие—2-35-95 объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03645, Заказ № 268. Индекс 04849.